

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง
ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

STATUS OF SALARIED WOMEN AND HOUSEWIVES
IN SANSAI DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE

นางสาวนภาพร ชมดวง

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา
พ.ศ. 2546

ลิขสิทธิ์ของโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการพัฒนา)

ปริญญา

บริหารการพัฒนา

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

ภาควิชา

เรื่อง สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่

STATUS OF SALARIED WOMEN AND HOUSEWIVES IN SANSAI DISTRICT,
CHIANGMAI PROVINCE

นามผู้วิจัย นางสาวนภาพร ชมดวง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

.....
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล)

วันที่ 12 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

กรรมการที่ปรึกษา

.....
.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่ 12 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

กรรมการที่ปรึกษา

.....
.....
(อาจารย์โชค จรุงพันธ์)

วันที่ 12 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

หัวหน้าภาควิชา

.....
.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

วันที่ 12 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

ประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 23 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

บทคัดย่อ

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง

ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นางสาวนภาพร ชมดวง

พฤษภาคม 2546

ประธานกรรมการที่ปรึกษา:

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล

ภาควิชา/คณะ:

ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสตรีในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (2) ศึกษาถึงสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและสถานภาพสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีที่มีอายุระหว่าง 25-55 ปี ที่สมรสแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ซึ่งอาศัยและมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยอาศัยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages random sampling) โดยแบ่งเป็นสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน และสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม - ตุลาคม 2545 มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยและใช้สถิติบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีอายุเฉลี่ย 37 ปีและ 44 ปี ตามลำดับ โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีวุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีวุฒิทางการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างประกอบอาชีพลูกจ้าง ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม สำหรับรายได้

เฉลี่ยของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างเท่ากับ 75,650 บาทต่อปี และจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมี 4 คน ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมี 5 คน ในด้านประสบการณ์การฝึกอบรมพบว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 3 ครั้ง ในขณะที่กลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเพียง 1 ครั้ง

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ด้านสถานภาพภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางเศรษฐกิจในประเด็นการควบคุมเงินและการรักษาเงินที่คล้ายคลึงกัน คือสามีได้มอบเงินให้ภรรยาเป็นผู้เก็บรักษาและนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่ประเด็นการแบ่งงานกันทำพบว่ามี ความแตกต่างกันคือกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างต้องรับผิดชอบงานภายในบ้านเองทั้งหมด ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างนั้นสามีได้ช่วยแบ่งรับภาระงานภายในบ้านบางอย่าง ด้านสถานภาพทางสังคมในประเด็นการได้รับโอกาสในการศึกษาพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างชัดเจนคือกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทางด้านวิชาชีพ ในขณะที่กลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างไม่เคยได้รับโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา สำหรับประเด็นการได้รับการยกย่องนับถือ การเอาใจใส่ดูแลที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัว พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพที่คล้ายคลึงกันคือ ภรรยาได้รับการยกย่องนับถือจากสามีในทุกเรื่องทั้งงานภายในบ้านหรืองานภายนอกบ้าน สมาชิกในครอบครัวต่างดูแลตนเองเมื่อมีปัญหาทางด้านร่างกายและจิตใจ และในด้านความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองนั้น พบว่ากลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีการครองเรือนอย่างเป็นปกติสุขและไม่เป็นปกติสุขเป็นครั้งคราว ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีการครองเรือนอย่างปกติสุขโดยปราศจากปัญหาใด ๆ และสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในครัวเรือนนั้น พบว่ามีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือน ในขณะที่กลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีการตัดสินใจร่วมกับสามี ส่วนประเด็นความมีอิสระทางเพศและความรุนแรงภายในครอบครัว พบว่าสถานภาพของสตรีทั้งสองกลุ่ม คล้ายคลึงกันคือสามีและภรรยาร่วมกันกำหนดช่วงเวลาการมีบุตรและวิธีการคุมกำเนิด สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกันบ้างแต่ไม่ถึงขั้นใช้กำลัง

สถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทางการเมืองในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้งพบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีอำนาจการตัดสินใจที่เหมือนกัน คือมีการตัดสินใจเลือกตั้งด้วยตนเอง ส่วนประเด็นอำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ

สังคม พบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกัน คือกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีการตัดสินใจร่วมกับสามี ด้านสถานภาพทางสังคมในประเด็นการเข้าร่วมกิจกรรมในองค์การต่าง ๆ นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันคือกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านและไม่มีตำแหน่งใด ๆ ในหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในฐานะสมาชิกกลุ่ม ส่วนประเด็นการร่วมงานสังคม พบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้านบางครั้งในฐานะสมาชิกชุมชนเหมือนกัน

ABSTRACT

Abstract of special problem submitted to the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Development Administration

STATUS OF SALARIED WOMEN AND HOUSEWIVES IN SANSAI DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE

By

NAPHAPHORN CHOMDUANG

MAY 2003

Chairman: Associate Professor Dr. Sunila Thanupon
Department/Faculty: Department of Agricultural Extension, Faculty of Agricultural
Business

This research was conducted in order: 1) to determine the personal and socio-economic characteristics of women; and, 2) to study about the status of salaried women and housewives in Sansai district, Chiang Mai province. Data respondents consisted of women ranging from 25 to 55 years old, married and were living together with their spouses with whom they had their marriage registered in Sansai district. Using the multi-stages random sampling method, the respondents were grouped into two: one group comprised of 30 women who were working and receiving salaries, and another group of 30 women who were just plain housewives. Data was collected through semi-structured interviews during August-October 2002 and was later analyzed by using a statistical software packaged program intended for social science research.

Results of the study showed that the two groups of data respondents were 37 and 44 years on the average, respectively. Many of the salaried women obtained vocational certificates as their highest educational level while plain housewives only reached the upper high school level. Salaried women were mostly hired to grow crops

while plain housewives were never involved in farm labor. Salaried women earned an average income of 75,650 baht per year and had an average of 4 family members. In contrast, plain housewives had an average of 5 family members. Further results also showed that salaried women participated in an average of 3 training programs while for plain housewives, they attended only one training program.

As to family issues, results showed that both groups of women were similar in economic status particularly in controlling and maintaining finances. This meant that their husbands usually gave them money to take care of household expenses. However, in terms of work sharing within the family, the two groups were different from each other. Plain housewives were completely responsible for all the household work while for salaried women, their husbands sometimes shared the responsibility of doing some household chores. On their social status, a clear difference was found in terms of receiving educational opportunities. Salaried women had more educational opportunities while plain housewives never had such opportunities to improve their educational status. But the two groups were similar in terms of their respected personalities, their care and affection towards their family members and their self-pride. The two groups of women had the respect of their husbands, both family and non-family matters. Family members solved their own physical and psychological problems. In terms of their self-pride emotions, salaried women encountered some occasional quarrels among family members while for plain housewives, they had never encountered family quarrels whatsoever. In terms of having decision-making authority within their households, the study showed a very slight difference between the two groups. Salaried women often had the decisions within their households while plain housewives made decision together with their husbands. In terms of sexual freedom and family violence, the study showed no difference between the two groups. Both husbands and wives decided together when to have children and what family planning method to adapt. Both groups also indicated occasional misunderstandings but no violence.

Outside of their families, the two groups were similar in their political status as in being able to decide freely during elections. In being able to participate in various

social activities, the two groups were different in their activity participation. Salaried women were free to participate while plain housewives often had to ask their husbands to decide. The two groups were also different in their social status in terms of activity participation of various community organizations. Salaried women participated in activities hosted by the village organizations but without occupying any position in the village. On the other hand, plain housewives participated in activities as members of the village groups. In term of social participation, it was found that both groups participated sometimes in village activities based on their opinion that they were altogether members of the community.

กิตติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จไปด้วยดีจากความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา หนูผล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช และ อาจารย์โชติก จรุงคนธ์ กรรมการที่ปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา หนูผล ให้ความกรุณาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ได้ช่วยชี้แนะ ตรวจสอบ แก้ไข จนปัญหาพิเศษฉบับนี้ สำเร็จโดยสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดามารดา คือ นายนิกร ชมดวง และ นางสมศรี ชมดวง และพี่น้องทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ ผลักดันให้ผู้วิจัยมีความอดทนและมานะพยายามจน สำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณสตรีในตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย ที่ให้ความ ร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์จนได้ข้อมูลที่เป็นจริงมาทำการวิจัย

สุดท้าย ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ อบรม สั่งสอนในการ ศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ประสิทธิประสาทปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิตแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอจารึกภาพความทรงจำอันดีงามนี้ไว้ในจิตใจตลอดไป

นภาพร ชมดวง

พฤษภาคม 2546

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญเรื่อง	(10)
สารบัญตาราง	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	6
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
บริบทของนโยบายและแผนพัฒนาสตรี	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์และการวัดสถานการณ์ภาพ	20
ภาคสรุป	32
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	34
สถานที่ดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	34
ตัวแปรและการวัด	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
วิธีการรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	38

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	39
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีใน อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่	39
ตอนที่ 2 สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่	46
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	66
ข้อเสนอแนะ	68
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	76
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	77
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	90

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	แสดงร้อยละของผู้ให้ข้อมูลสองกลุ่ม จำแนกตาม ลักษณะส่วนบุคคล	41
2	แสดงร้อยละของผู้ให้ข้อมูลสองกลุ่ม จำแนกตาม ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม	44
3	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตาม สถานภาพสตรีภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทาง เศรษฐกิจ	48
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตาม สถานภาพสตรีภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทาง สังคม	53
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตาม สถานภาพภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทางการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	57
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตาม สถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทาง การเมือง	61
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตาม สถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทาง สังคม	64

บทที่ 1
บทนำ
(INTRODUCTION)

แม้ว่าการแบ่งงานในสังคมจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ครอบครัวและสังคมดำรงอยู่ได้ แต่เงื่อนไขทางวัฒนธรรมและสังคมที่กำหนดการแบ่งงานให้กับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกันไป มีผลอย่างสำคัญต่อผลตอบแทนที่บุคคลจะได้รับทั้งทางด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ เงื่อนไขทางสังคมประการหนึ่งที่ทุกสังคมมักใช้เป็นตัวกำหนดการแบ่งงาน ได้แก่ ความเป็นเพศหญิงและชาย ผู้หญิงและผู้ชายจะถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ต่างกัน สังคมส่วนใหญ่กำหนดให้การรับผิดชอบดูแลงานบ้านและงานเลี้ยงดูลูกเป็นงานของผู้หญิง หน้าที่ดังกล่าวมีความสำคัญต่อการอยู่รอดของครอบครัว แต่โดยทั่วไปกิจกรรมเหล่านี้ไม่มีผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ในขณะที่เดียวกันหน้าที่รับผิดชอบเหล่านี้อาจแย่งเวลาทำงานของผู้หญิงในการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในรูปของการขัดจังหวะการทำงาน การทำให้ต้องหยุดงานบ่อย ๆ หรือต้องยุติการทำงาน (เครี ริคเตอร์ และ นภาพรณี หะวานนท์, 2538: 3) ด้วยสภาพที่เกิดขึ้นเป็นผู้หญิง ซึ่งถูกสังคมคาดหวังว่าต้องมีบทบาทความรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อมีสถานภาพเป็นลูกสาว มีหน้าที่ต้องดูแลช่วยเหลือพ่อแม่ เมื่อมีสถานภาพเป็นภรรยาก็ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ต่อสามี และเมื่อเปลี่ยนสถานภาพเป็นมารดาก็ได้เพิ่มหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตร สรุปได้ว่าผู้หญิงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์, 2541: 25)

การพัฒนาของทุนนิยมเติบโตขึ้นบนพื้นฐานของสังคมที่เป็นชายเป็นใหญ่ (patriarchal) ทำให้บทบาทของผู้หญิงถูกจำกัดอยู่ที่การใช้แรงงานที่ไม่มีการให้คุณค่า เช่น งานบ้าน (domestic work) ในแง่นี้ครอบครัวจึงถูกจำกัดให้เป็นเพียงหน่วยบริโภค สตรีที่ทำงานบ้าน เตรียมอาหาร เลี้ยงและให้การศึกษาบุตร ได้ทำให้เกิดมูลค่าในการใช้แต่การใช้แรงงานสตรีเหล่านี้ไม่เคยได้รับความสำคัญหรือเจกนัยในการคำนวณบัญชีรายได้ประชาชาติ เป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการจ่ายผลตอบแทนจากการทำงาน (unpaid labor) (บัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ, 2535: 11) ซึ่งกิจกรรมภายในครัวเรือนของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นการดูแลลูก ทำความสะอาดซักรีดเสื้อผ้า จัดหา ผลิตและเตรียมอาหาร ตลอดจนงานบ้านอื่น ๆ นับว่ามีบทบาทสำคัญทำให้ครัวเรือนดำรงอยู่ได้ และแต่ไหนแต่ไรมางานเหล่านี้ล้วนแต่เป็นงานที่ไม่มีค่าจ้าง แม้ว่าแรงงานผู้หญิงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในแรงงานในสังคม

ค่อนข้างมาก แต่หากการดำรงชีพจำเป็นต้องอาศัยรายได้ที่เป็นตัวเงิน ที่ผู้หญิงจะยังคงมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจในครัวเรือนในระดับต่ำอยู่นั่นเอง (เครี ริกเตอร์ และนภาพรณี หะวานนท์, 2538: 31) เช่นเดียวกัน ในด้านการผลิตโดยทั่วไปมิได้คำนวณหรือนับเอามูลค่าแรงงานของสตรีที่ใช้ไปในงานบ้านหรืองานในครัวเรือน (domestic work) การทำอาหาร ดูแลรักษาความสะอาดบ้านเรือน ซักรีดเสื้อผ้า การดูแลลูก ฯลฯ แรงงานของสตรีในส่วนนี้ไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน ซึ่งหากต้องคิดค่าตอบแทนหรือจ้างผู้ช่วยงานบ้านหรือจ้างคนอื่นทำเป็นส่วน ๆ เช่น ซักรีดเสื้อผ้า อาหารปันโต ฯลฯ ก็จะมีผลกระทบต่อรายได้อาจมีผลนำไปสู่การเรียกร้องค่าจ้าง/ค่าตอบแทนแก่แรงงานที่สูงขึ้น (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2535: 50) สิ่งเหล่านี้เป็นการลดคุณค่างานที่สตรีทำคืองานหลักในภาคเศรษฐกิจแบบยังชีพ และงานบ้าน ซึ่งในอดีตงานของสตรีมีคุณค่าไม่แตกต่างจากงานของผู้ชายมากนัก แต่การพัฒนาเศรษฐกิจจะให้คุณค่าแก่การผลิตที่เป็นสินค้าไปขายในตลาดเท่านั้น ดังนั้นการผลิตเพื่อการยังชีพจึงไม่มีคุณค่า นอกจากนั้นความคิดเรื่องเงินตราที่เข้ามาแทนที่ความคิดเรื่องการยังชีพทำให้งานบ้านซึ่งเป็นงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างกลายเป็นสิ่งที่ไม่ใช่งาน เนื่องจากเป็นงานที่ไม่สร้างรายได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2535: 128) แม้ว่าช่วงหลัง ๆ การที่สตรีเริ่มทำงานโดยได้รับค่าจ้างมีโอกาสฝึกฝนทักษะ รับการอบรมด้านงานอาชีพ มีโอกาสแสวงหาอาชีพใหม่ ๆ และมีรายได้ แต่ต้องต่อสู้กับสังคมและพื้นผ้าอุปสรรคมากมายกว่าจะได้รับเงินค่าแรง จึงมีสตรีจำนวนมากต้องว่างงาน ถูกกดค่าแรงร่างกายทรุดโทรม และต้องยอมจำนนต่อเงื่อนไขการทำงานที่เอารัดเอาเปรียบในระบบแรงงานของทุกประเทศทั่วโลก แม้จะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคลแล้วแต่สตรีก็ยังคงเป็น “ประชาชนชั้นสอง” (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2536: 42)

ชายและหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมากในโอกาสเข้าถึงการใช้อำนาจในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคมที่ตนอยู่ ตัวแทนของสตรีมีอยู่เพียงเล็กน้อยหรือขาดหายไปในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมทั้งการกำหนดนโยบายการคลัง การเงิน การพาณิชย์ และนโยบายเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนระบบภาษีและกฎระเบียบควบคุมการจ่ายเงิน การตัดสินใจของชายและหญิงเกิดขึ้นภายในกรอบนโยบายต่าง ๆ เช่น การแบ่งเวลาระหว่างงานที่มีและไม่มีค่าตอบแทนอย่างไร การพัฒนาโครงสร้างและนโยบายทางเศรษฐกิจตลอดจนถึงความเสมอภาคที่เกิดขึ้นระหว่างหญิงและชายในระดับบุคคล ระดับครอบครัว และในสังคมโดยรวมซึ่งในหลายภูมิภาค การมีส่วนร่วมของสตรีในงานที่มีค่าตอบแทนในตลาดแรงงานทั้งในและนอกระบบได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และเปลี่ยนแปลงไปในช่วง

ทศวรรษที่ผ่านมา (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2540: 146-147) เนื่องจากปัจจัยด้านครอบครัวและความรับผิดชอบในฐานะแม่บ้านและมารดา ภาระหน้าที่ดังกล่าวทำให้สตรีให้ต้องอยู่กับความรับผิดชอบภายในครัวเรือน และเป็นงานที่ไร้เกียรติและศักดิ์ศรีและไม่ได้รับค่าจ้างค่าตอบแทน ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้เพื่อเพิ่มเติมทักษะด้านอาชีพหรือประสบการณ์ หรือแม้กระทั่งโอกาสที่จะประกอบอาชีพเพื่อแสวงหารายได้ของตนเอง ซึ่งจะช่วยสร้างให้เกิดอำนาจต่อรองและโอกาสที่จะได้สร้างพื้นฐานการยอมรับของสังคม

ปัญหาการวิจัย (Research Problem)

ภาวะเศรษฐกิจ สังคมของประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หากการพัฒนาดำเนินการไปอย่างไม่ระมัดระวัง กลุ่มสตรีจะถูกกลืนและถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลังทำให้ทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ไม่สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2536: 5) ซึ่งกล่าวได้ว่า สตรีมีส่วนร่วมอย่างมากในเรื่องเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมนอกระบบ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีน้อยมาก การคำนวณตัวเลขที่เป็นทางการ การทำงานของสตรีไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควรในการทำสถิติระดับชาติ เช่น งานบ้าน และแรงงานที่ไม่มีค่าจ้างมักจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ทั้ง ๆ ที่กิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกื้อหนุนต่อเศรษฐกิจในระดับชาติเท่า ๆ กับอาชีพหนึ่ง (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2535: 23) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่ทำงานในภาคเกษตรโดยไม่ได้รับค่าจ้าง จัดเป็นกำลังสำคัญของการผลิตในชนบท และจะมีการรวมกิจกรรมเหล่านี้ในการรวบรวมข้อมูลและการคำนวณทางสถิติเท่าที่จะทำได้ ภายใต้ข้อแนะนำที่ 16 ของคณะอนุกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี สตรีเหล่านี้จะได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นผู้ทำงานแม้ว่าในชุมชนจะไม่ค่อยยอมรับก็ตาม อย่างไรก็ตามการสำรวจยังไม่นับงานที่ทำภายในบ้าน (งานบ้าน) และยังไม่มีการสำรวจเวลาที่ใช้ในการทำงาน ซึ่งอาจช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของการทำงานบ้านที่ไม่มีค่าตอบแทนนี้ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2539: 118) ดังจะเห็นว่าสถานภาพของผู้หญิงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ แต่เกิดขึ้นท่ามกลางเงื่อนไขทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง สตรีไทยมีชีวิตอยู่ในเงื่อนไขที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะระหว่างวิถีชีวิตของสตรีชนชั้นกลางในเมืองกับสตรีในชนบท การพิจารณาสถานภาพของสตรี ตลอดจนการหาเป้าหมายและดำเนินการ

เพื่อยกสถานภาพของสตรี จึงต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่แตกต่างกัน (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2535: 49) อุปสรรคสำคัญของการรวมประเด็นในเรื่องเพศในนโยบายและกลยุทธ์ ได้แก่ การขาดสถิติที่ละเอียด เชื่อถือได้ และไม่มีอคติเกี่ยวกับธรรมชาติและบทบาทของสตรีที่สนับสนุนการผลิตอาหารและการผลิตทางการเกษตร ปัจจุบันเป็นที่ระหวั่นมากขึ้นว่าการขาดข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการเข้าร่วมของสตรีในทางเกษตร ทำให้ประเด็นปัญหาเรื่องสตรีไม่เป็นที่ปรากฏเด่นชัด และเป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบและการประเมินโปรแกรมการพัฒนาทางการเกษตรและชนบทอีกด้วย ในภาคเกษตรแรงงานสตรีจะระบุได้ต่อเมื่อสตรีเหล่านั้นทำงานได้ค่าจ้าง แต่มีหลายกรณีที่สตรีมักทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในการดูแลบ้านเรือน แรงงานเหล่านี้จะไม่ถูกบันทึกอยู่ในสถิติในบางท้องที่และบางประเทศไม่จัดว่าสตรีเหล่านั้นเป็นชาวนา และได้ถูกแยกออกจากบริการและทรัพยากรทางการเกษตร นอกจากนี้การขาดแคลนสถิติเกี่ยวกับชาวนาสตรี ซึ่งทำการเพาะปลูกและจัดการที่ดินของตนเอง อาจก่อให้เกิดความรู้สึกผิดพลาดว่ากิจกรรมทางการเกษตรของสตรีจำกัดเฉพาะแรงงานที่ให้ครอบครัวเท่านั้น (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2535: 89)

สตรีมีบทบาทในฐานะเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค ผู้จำแนกแจกจ่าย อีกทั้งต้องรับภาระต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตแรงงานทดแทน เป็นผู้ดูแลแรงงานชายให้ได้รับการพักผ่อน หาดอาหารให้กับแรงงานชาย มีหน้าที่ดูแลครอบครัวและรับภาระทั้งหมดในบ้านซึ่งในทางเศรษฐกิจถือว่าเป็นระบบย่อยและมักถูกมองข้ามไป ในทางเศรษฐศาสตร์จะมองว่าการทำงานใด ๆ ก่อให้เกิดรายได้เป็นตัวเงินหรือไม่ ไม่มีการตีคุณค่างานที่ทำโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงสตรีมิได้มีบทบาทด้านเศรษฐกิจน้อยไปกว่าชายเลย ต่อมาเมื่อได้ออกมาสู่ตลาดแรงงานได้มีการใช้แรงงาน สตรีสามารถทำงานได้เท่าเทียมกับชาย แต่ผลตอบแทนที่ได้รับกลับน้อยกว่าชาย อีกทั้งภาระหน้าที่ภายในครอบครัวก็ยังคงปฏิบัติเหมือนเดิม สตรีจึงต้องแบกรับภาระทั้งสองด้านพร้อม ๆ กัน เนื่องจากสังคมพยายามบิดเบือนโดยมองว่าสตรีต้องทำงานเพราะเป็นหน้าที่ สตรีในบางครอบครัวอาจต้องสูญเสียอำนาจในการครอบครองทรัพย์สิน การทำนิติกรรมการจัดการกับรายได้และทรัพย์สิน รวมทั้งการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีสถานภาพที่ด้อยกว่าชาย

จากการศึกษาพบว่า สตรีเป็นแรงงานที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นแรงงานที่ทำงานได้รับค่าจ้างหรือแรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้าง แต่ด้วยความที่มีเพศเป็นหญิง จึงถูกมองว่าจำเป็นต้องมีสถานภาพต่ำกว่าชาย เนื่องจากในอดีตสตรีส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรซึ่งทำงานไม่ได้รับ

ค่าจ้าง ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป สตรีภาคเกษตรบางส่วนได้เคลื่อนย้ายแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรม และก่อให้เกิดการจ้างแรงงานสตรี ผู้วิจัยจึงเกิดความสงสัยว่าในความเป็นจริงแล้ว สตรีทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีตำแหน่ง ฐานะ มีความสามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรมากน้อยเพียงใด ได้รับเกียรติจากสังคมอย่างไร และเมื่อทำการเปรียบเทียบสตรีทั้ง 2 กลุ่มนี้จะมีสถานภาพที่แตกต่างกันอย่างไร เพื่อจะได้คำตอบมาเป็นแนวทางแก้ไขความแตกต่างกันของมนุษย์ที่เป็นเพศหญิงเหมือนกัน อันจะก่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในสังคมอีกวิธีหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(Objectives of the Study)

การวิจัยเรื่องสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสตรี ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และสถานภาพสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานดังนี้

1. ผู้บริหารโครงการของหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนที่รับผิดชอบงานพัฒนาสถานภาพสตรีไทย สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสำคัญที่จะกำหนดนโยบายการส่งเสริมให้สตรีประกอบอาชีพหารายได้ อันจะเป็นแนวทางในการนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสตรีอย่างแท้จริงในระยะยาว

2. ผู้ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานที่มุ่งไปสู่การปรับปรุง และแก้ไขสถานภาพของสตรีไทยได้ดียิ่งขึ้น

3. เป็นข้อมูลสำหรับนักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจเกี่ยวกับการพัฒนาสถานภาพของสตรีไทยเพื่อประกอบการค้นคว้าและวิจัยต่อไป

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย (Scope and Limitation of the Study)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง กับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือสตรีที่มีอายุ 25-55 ปี ที่ได้ทำงานโดยได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้าง อาศัยและมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎร์ ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages random sampling) ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) และการสุ่มโดยกำหนดสัดส่วน (quota sampling) จำนวน 60 คน

3. การศึกษาถึงสถานภาพสตรี ได้ศึกษาใน 2 กรณี คือ ภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว โดยภายในครอบครัวได้วิเคราะห์ถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม และสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนภายนอกครอบครัวได้วิเคราะห์ถึงสถานภาพทางด้านการเมืองและสถานภาพทางสังคม

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การเก็บข้อมูลในการวิจัยได้อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือ พร้อมทั้งอาศัยการสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ หรือเหตุการณ์แวดล้อมประกอบ และจดบันทึกไว้เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา

2. การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม

พ.ศ. 2545

นิยามศัพท์ (Definition of Terms)

สถานภาพ (status) หมายถึง ตำแหน่งหรือฐานะที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม เป็นสิทธิหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นจะต้องมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะตัวบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากผู้อื่นและมีอะไรที่เป็นเครื่องหมายของตน ดังนั้นในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ทุกคนต้องมีตำแหน่งต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป (พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2542: 63)

สถานภาพสตรี หมายถึง ระดับที่สตรีสามารถเข้าถึงและสามารถควบคุมทรัพยากรที่เป็นสิ่งของ เช่น อาหาร รายได้ ที่ดิน และสิ่งอื่น ๆ ที่แสดงถึงความร่ำรวย และทรัพยากรทางสังคม ซึ่งรวมถึง ความรู้ อำนาจ และความมีเกียรติ ภายในครอบครัว ชุมชน และสังคม (พิชิต พิทักษ์เทพสมนิจ, 2527: 11 อ้างใน กาญจนา โชคถาวร, 2538: 8)

บทที่ 2
การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่ได้ศึกษาถึงสถานภาพของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง กับสถานภาพของสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง โดยผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บริบทของนโยบายและแผนพัฒนาสตรี
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพ และการวัดสถานภาพ

บริบทของนโยบายและแผนพัฒนาสตรี

นโยบายการพัฒนาของรัฐปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มจัดทำขึ้นนับแต่ พ.ศ. 2504 เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 แต่กว่าเรื่องของสตรีจะได้รับการกล่าวถึงก็ล่วงเลยมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แม้กระนั้นก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญมากเท่าไรจนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งมีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาวขึ้นเป็นครั้งแรก เรื่องของ "สตรี" จึงมีความสำคัญในระดับชาตินับแต่นั้นมา ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ รวมทั้งแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ที่สะท้อนให้เห็นการกำหนดนโยบายพัฒนาสตรีของภาครัฐในลำดับต่อไปนี้ (จิราลักษณ์ จงสถิตมัน, 2533: 68-71)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

ในบทที่ว่าด้วยกิจการสังคมซึ่งเป็นการพัฒนาสาขาหนึ่งได้กล่าวถึงปัญหาสตรีที่สำคัญว่า สตรีมีระดับการศึกษา รายได้และความมั่นคงในการทำงานต่ำกว่าชาย และสตรีมีบุตรมากยังขาดสวัสดิการและบริการวางแผนครอบครัว นอกจากนี้สตรียังมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมแต่ยังขาดการสนับสนุน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาสตรีที่สำคัญที่แผนฯ ฉบับนี้กำหนดขึ้นคือ ให้บริการอนามัยแก่มารดาและทารก การวางแผนครอบครัว การสังคมสงเคราะห์ และการกวดขันการใช้แรงงานสตรี เนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นี้ ได้มีการกำหนดนโยบายประชากรของประเทศขึ้น

เป็นครั้งแรกเพื่อลดจำนวนประชากร กิจกรรมส่งเสริมการวางแผนครอบครัวสำหรับสตรีจึงเป็นสิ่งที่เน้นหนักกว่าในด้านอื่นโดยมุ่งให้สตรีเป็นเป้าหมายของการรับบริการวางแผนครอบครัว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

ได้มีการบรรจุเรื่องของสตรีไว้ในการพัฒนาสังคมในหัวข้อ “บทบาทของสตรีในการพัฒนาประเทศ” และระบุว่าสตรีมีจำนวนกึ่งหนึ่งของประชากรของประเทศ แต่สถานภาพของผู้หญิงยังด้อยกว่าชายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง เด็กชายได้รับโอกาสในการศึกษามากกว่าเด็กหญิง โดยเฉพาะในครอบครัวยากจน ในการทำงานผู้หญิงก็มีโอกาสก้าวหน้าน้อยกว่าและมีรายได้ต่ำกว่าชาย ซึ่งแนวทางการพัฒนาสตรีในแผนพัฒนาสตรีในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 นี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา เร่งรัดให้การศึกษาต่อเนื่องแก่สตรีชนบทและการศึกษานอกโรงเรียนแก่สตรี ด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ให้โอกาสก้าวหน้าเท่าเทียมแก่สตรีในภาครัฐและคุ้มครองแรงงานหญิง ส่วนด้านกฎหมายให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ และเพิ่มโทษปราบปรามผู้ล่วงละเมิดหญิง อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางดำเนินงานในระยะสั้นไว้เท่านั้น โดยมุ่งจัดหลักสูตร 2 ประเภทให้แก่สตรี คือ ให้การอบรมสตรีในเขตพัฒนาชุมชน 70 จังหวัด เน้นด้านอาหาร โภชนาการ อุตสาหกรรมในครอบครัว พัฒนาครอบครัว จัดกลุ่มและวางแผนครอบครัว กับการอบรมเยาวชนสตรีให้เป็นกุลสตรีไทย ในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ยังมีแผนงานพัฒนาของรัฐที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในส่วนที่ขาดด้วยแผนงานการกระจายบริการและพัฒนาสังคม ซึ่งมีงานพัฒนาสตรีสอดแทรกอยู่ด้วย อาทิ การจัดการศึกษานอกโรงเรียน บริการสาธารณสุขสำหรับชนบางกลุ่ม การวางแผนครอบครัว โภชนาการ การพัฒนาแรงงาน พัฒนาอาชีพ การจัดสวัสดิการสังคม (สงเคราะห์บุคคลผู้มีปัญหา สงเคราะห์ชาวเขา การส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนและสตรีชนบท เป็นต้น)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

นับเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกให้ความสำคัญกับเรื่องของสตรี โดยกำหนดให้สตรีเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษกลุ่มหนึ่งในการพัฒนาสังคม และยังได้กล่าวถึงปัญหาสตรี 5 ประการคือ ด้านการใช้แรงงาน สตรีในภาคเกษตรกรรมยังมีการศึกษาน้อยรับภาระทั้งนอกบ้านและในบ้าน แต่ไม่ได้รับผลตอบแทนเป็นตัวเงิน สตรีในภาคอุตสาหกรรมยังมีรายได้ ความก้าวหน้า สวัสดิการไม่เท่าเทียม

ชาย ด้านการศึกษา สตรีรู้หนังสือน้อยกว่าชาย ด้านสาธารณสุข มีปัญหาความเจ็บป่วย การตั้งครรภ์ไม่สมบูรณ มีบุตรมากและยังต้องรับภาระด้านวางแผนครอบครัว และด้านสังคมและการเมือง สตรียังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร ปัญหาทั้งหมดนี้ทำให้สตรียังมีบทบาทในสังคมไม่เต็มที่อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น ปัญหาค่านิยมในสังคม การขาดโอกาส ขาดแคลนบริการ ขาดองค์การดำเนินงานด้านสตรี ฯลฯ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับสตรีไว้ 7 ประการคือ

1. เร่งรัดปรับปรุงคุณภาพและทักษะในการทำงาน ขยายโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพของสตรีเพื่อให้สตรีได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุด
2. เร่งรัดขยายการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษานอกระบบให้สตรีมีโอกาสในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นทั้งขั้นพื้นฐานและวิชาชีพ
3. เร่งรัดการให้ความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพแก่สตรีอย่างทั่วถึง
4. ขยายบริการด้านสุขภาพอนามัยให้แก่สตรีอย่างพอเพียงและทั่วถึง
5. ส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทที่ถูกต้องในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสตรี
7. จะจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ ให้มีหน้าที่กำหนดนโยบายประสานงาน ติดตามประเมินผล ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสตรีและสนับสนุนให้มืองค์กรด้านกิจกรรมและบทบาทสตรีในทุกระดับ

แนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนฯ ข้างต้นได้กำหนดไว้ 4 ประการคือ ด้านแรงงาน การศึกษา สาธารณสุขและการเมืองการปกครอง โดยเน้นเป้าหมายที่จะฝึกอาชีพให้แก่สตรีในพื้นที่ชนบทยากจนใน 37 จังหวัดและสตรีอายุ 12-44 ปี เพื่อเพิ่มระดับรายได้รวมทั้งการให้การศึกษานอกระบบทางสื่อมวลชนแก่สตรีทุกระดับอายุในอัตราไม่น้อยกว่า 90 % นอกเหนือไปจากการให้บริการการศึกษาแก่สตรีทุกกลุ่มอายุในระบบโรงเรียน ส่วนบริการด้านสาธารณสุขได้เน้นการป้องกันโรคให้แก่สตรีประมาณร้อยละ 70 และการรักษาโรคแก่สตรีร้อยละ 40

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีลักษณะเป็นกรอบกว้าง ๆ ให้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานพัฒนาประเทศ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมโดยตรงคือ แผนพัฒนาคน สังคมและ

วัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ การพัฒนาคุณภาพคนและแรงงาน การสร้างความสงบสุขในสังคม และการปรับปรุงกลไกการพัฒนาสังคม โดยระบุว่าการพัฒนาคุณภาพของคนจะต้องสอดคล้องกับปัญหาของคนในกลุ่มอายุต่าง ๆ ทุกกลุ่ม ซึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มิได้กล่าวถึงปัญหาประชากรกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นพิเศษรวมทั้งสตรี และมีได้มีแนวทางพัฒนาเฉพาะกลุ่มดังเช่นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา สิ่งที่เน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับสตรีมีเพียงในด้านการพัฒนาคุณภาพคนและแรงงานให้มีการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายแรงงานหญิงและเด็ก และในด้านการปรับปรุงกลไกการพัฒนาสังคม จะสนับสนุนให้เอกชน ชุมชน และประชาชน ให้บริการสังคมและร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคม และให้มีการสนับสนุนบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ

เนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มิได้กำหนดแนวทางพัฒนาสตรีไว้ คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติชุดที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อ พ.ศ. 2529 จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดให้มีแผนพัฒนาสตรีเพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานของส่วนราชการ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลา 5 ปี ของแผนฯ โดยได้กำหนดนโยบายและกลวิธีในการพัฒนาสตรีที่สำคัญไว้

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี เน้นชุมชนแออัดในเมืองและพื้นที่ล้าหลังในชนบท
2. แก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา
3. ส่งเสริมความเสมอภาค และความมั่นคงในสังคม โดยเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัว และพัฒนาสวัสดิการสำหรับสตรีสูงอายุ
4. สนับสนุนสตรีให้มีบทบาททางสังคม การเมือง การปกครอง และสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรสตรีระดับต่าง ๆ
5. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการพัฒนาสตรี
6. ปรับปรุงกลไกการพัฒนาสตรีภาครัฐให้มีเอกภาพในการบริหารและเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554)

คณะอนุกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรีขึ้นให้ดำเนินการจัดทำนโยบายและแผนงานหลักสตรี

ระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนส่งเสริมกิจกรรม บทบาท และสถานภาพสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ตลอดจนใช้เป็นแผนปฏิบัติการและประสานงานตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้ (คณะกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี, 2537: 1-1 - 1-2)

ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาสตรีระยะยาวมาแล้วหนึ่งฉบับ (พ.ศ. 2525-2544) และได้มีการนำแผนฉบับนี้มาใช้เป็นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีช่วง 5 ปี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ตามลำดับต่อมา เมื่อได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2532) คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ ได้เห็นว่าจะมีการทบทวนแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับแรก เพื่อให้มีเนื้อหาสาระและทิศทางที่สัมพันธ์กับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงแต่งตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่ง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) เพื่อนำไปใช้เป็นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีช่วง 5 ปี สำหรับแผนระยะอื่นๆ ไป

ลักษณะของแผน

แผนนี้ประกอบด้วยบทสรุป พร้อมเอกสารศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการหลักเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เอกสารศึกษาเหล่านี้มีทั้งสิ้น 14 ฉบับ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมกับการพัฒนาสตรี สตรีกับครอบครัว สตรีกับสุขภาพอนามัย สตรีกับการศึกษา สตรีกับอาชีพ สตรีกับการมีส่วนร่วมในสังคม สตรีกับสิ่งแวดล้อม สตรีกับสื่อมวลชน สตรีกับศาสนา สตรีกับธุรกิจบริการทางเพศ สตรีกับกฎหมาย บทบาทของรัฐและเอกชนในการพัฒนาสตรี ทรัพยากรในการพัฒนาสตรี และตัวบ่งชี้สถานภาพสตรีและหัวข้อการวิจัย

1. แผนนี้มีลักษณะเป็นแผนชี้นำ ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ วัตถุประสงค์ และนโยบายหลักในการพัฒนาสตรี ตอนที่ 2 เป็นการสรุปในข้อ 1 เป็นมโนภาค และตอนที่ 3 เป็นแผนงานหลัก 7 แผนงานและแผนงานย่อย 22 แผนงาน

2. แผนฉบับนี้จะไม่ครอบคลุมเนื้อหาสาระด้าน และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี รวมทั้งประวัติความเป็นมาของการพัฒนาสตรีในประเทศไทย และการประเมินการพัฒนาสตรีที่

แล้วมา เนื่องจากสาระเหล่านี้ได้นำเสนอไว้อย่างละเอียดแล้วในแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับแรก (พ.ศ. 2525-2544) และการเสนอสภาพปัจจุบันและปัญหาเป็นการประเมินไปในตัว อย่างไรก็ตามก็ดีแผนนี้มุ่งเน้นการมองไปในอนาคตและเน้นการพัฒนาศักยภาพของสตรีเป็นหลัก

3. การดำเนินการให้ได้ผล จำต้องนำแผนนี้ไปแปรเป็นแผนช่วงระยะเวลา 5 ปี และนำแผนช่วง 5 ปีนี้ไปทอนเป็นแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะรวมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นก็คือแผนปฏิบัตินั้นจะต้องเป็นแผนประสานงานด้วย กล่าวคือมีหน่วยงานรับผิดชอบและบ่งชี้ด้วยว่ารับผิดชอบในส่วนใดเพื่อให้สามารถติดตามงานและประเมินผลงานได้

เหตุผลที่ต้องมีการพัฒนาสตรี

1. สตรีมีจำนวนประมาณกว่าครึ่งหนึ่งของประชาชนทั้งประเทศ และโดยทั่วไปตามสถิติจะมีอายุขัยเฉลี่ยสูงกว่าบุรุษ ซึ่งจะทำให้จำนวนสตรีที่สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย ทรัพยากรมนุษย์ที่มีจำนวนมากนี้ น่าจะต้องได้รับการพิจารณาให้เป็นทั้งเป้าหมายในการรับการพัฒนา และเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาสังคมและประเทศได้

2. ประเทศไทยไม่สามารถจะพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ ถ้าขาดความร่วมมือจากสตรีในฐานะที่เป็นภรรยา มารดา กำลังแรงงาน และในฐานะประชาชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมให้สตรีมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครอบครัว สังคม และประเทศโดยรวม

3. ปัจจุบันการพัฒนาสตรีต้องเผชิญปัญหาดังต่อไปนี้

3.1 ความไม่เสมอภาคทางโอกาสของสตรี หมายถึงโอกาสที่จะได้รับบริการทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ รวมทั้งการไม่ได้รับส่วนแบ่งหรือผลประโยชน์จากการพัฒนาและทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ

3.2 สตรีขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจ และการเป็นผู้นำโดยเฉพาะกระบวนการการพัฒนาและการเมืองทำให้ไม่สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมหลายด้านที่เกี่ยวกับสตรี

3.3 การมีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย

3.4 การขาดการคุ้มครองสถานภาพในฐานะที่เป็นบุคคลและในฐานะที่เป็นสตรี

3.5 ค่านิยมและเจตคติต่อสตรีในเชิงลบยังมีอยู่ทั่วไป ดังสะท้อนในรูปการกีดกัน การเลือกปฏิบัติ การมีอคติทางเพศและการเหยียดเพศ

3.6 เศรษฐกิจสังคมของประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และถ้าการพัฒนาดำเนินการไปอย่างไม่ระมัดระวัง กลุ่มสตรีจะถูกกลืนและถูกทอดทิ้งไว้เบื้องหลัง ทำให้ทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ไม่สามารถมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาประเทศไปอย่างน่าเสียดาย

4. สตรีและเด็กมักเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ และความยากลำบากก่อนเมื่อสังคมหรือครอบครัวอยู่ในสภาวะวิกฤติ จึงควรได้รับความสนใจด้านป้องกันและแก้ไข

5. กระบวนการพัฒนาสตรี เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในระดับสากล โดยสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) กระบวนการนี้ได้แพร่ขยายไปทุกมุมโลกและได้รับการยอมรับจากรัฐบาลเกือบทุกประเทศ ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และเป็นกรรมการในคณะกรรมการของสหประชาชาติว่าด้วยสถานภาพสตรี และกรรมการในคณะกรรมการวิจัยและฝึกอบรมระหว่างประเทศเพื่อความก้าวหน้าของสตรี จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาสตรีอย่างเป็นขบวนการด้วยอีกทางหนึ่ง

สตรีเป็นทรัพยากรที่สำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มาตั้งแต่อดีตแต่สตรีกลับถูกกลืน ทำให้ศักยภาพในการทำงานของสตรีในงานพัฒนาประเทศยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงตามศักยภาพสตรีที่มีอยู่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้สตรีมีกิจกรรมภายนอกบ้านมากขึ้น ประกอบกับสตรีมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ จึงจำเป็นต้องพัฒนาสตรีเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรัฐบาลโดยคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักรายการรัฐมนตรี จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวของงานการพัฒนาสตรี โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาสตรีขึ้น และในนโยบายและแผนพัฒนาสตรีระยะยาวได้กำหนดลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้ (สุพัตรา สิงหลกะ, 2535: 205-206)

ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์

ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ได้จัดทำไว้ในแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับแรก และลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังคงมีความเหมาะสมอยู่ อย่างไรก็ตามก็ได้ปรับปรุงถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ลักษณะที่พึงประสงค์แบ่งออกเป็นสามประเภทดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนตัว

1.1 มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ รู้จักระมัดระวัง ดูแล ป้องกัน และรักษาสุขภาพของตน ทั้งทางกายและทางจิต โดยเฉพาะในระหว่างตั้งครรภ์ คลอดลูก ระยะเวลาเลี้ยงดูลูกอ่อน และในช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

1.2 มีความรู้อย่างน้อยจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือการศึกษาพื้นฐาน มีโอกาสพัฒนาสติปัญญา จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ และทักษะในการประกอบอาชีพสามารถพึ่งตนเอง และมีงานทำที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์

1.3 มีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิ และโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ พร้อมนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองและของครอบครัว โดยเฉพาะของสมาชิกที่ยังเป็นเด็กและเยาวชน

1.4 มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อแม่เมตตาธรรม และความรักออกไปสู่มวลมนุษยชาติ

2. ชีวิตและครอบครัว

2.1 มีเสรีภาพในด้านความรัก และการเลือกคู่ครองโดยพิจารณาถึงความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ และถือว่าจริยธรรมทางเพศ เป็นสิ่งสำคัญเสมอกันสำหรับบุรุษและสตรี

2.2 มีสิทธิตัดสินใจและร่วมภาระกับบุรุษในการคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัว หรือทำแท้งได้เมื่อมีเหตุจำเป็นภายในขอบเขตของกฎหมาย

2.3 ทั้งบุรุษและสตรีมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูอบรมลูก และในงานบ้าน การแบ่งภาระหน้าที่ระหว่างกันควรเป็นไปตามความเหมาะสม โดยความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย

2.4 ทั้งบุรุษและสตรี มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการสร้างครอบครัวที่มีความอบอุ่นและกลมเกลียว โดยมีความรักต่อกัน ความเคารพซึ่งกันและกัน และควรใช้เวลาร่วมกันเพื่อสร้างพื้นฐานชีวิตที่มีความสุข และมีคุณธรรมให้แก่สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และเปิดกว้างไปถึงผู้สูงอายุ คณาญาติ และชุมชนด้วย

3. การมีส่วนร่วมในสังคม

3.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและบทบาทโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสตรีเอง ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม และร่วมรณรงค์ปรับเปลี่ยนค่านิยมและเจตคติของสังคมที่มีต่อสตรีให้ถูกต้อง

3.2 มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาและกิจกรรมของชุมชน และสังคม เคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษ

3.3 มีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจตามหลักความสามารถและความถนัด ทั้งในการได้รับคัดเลือกเข้าทำงาน การรับค่าตอบแทน และโอกาสก้าวหน้าเช่นเดียวกับบุรุษ รวมทั้งได้รับการคุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิของตนตามกฎหมาย

3.4 ส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤติของสังคม และร่วมพัฒนาชุมชน ศาสนา สิ่งแวดล้อม การเมือง และการปกครองในทุกระดับมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและนันทนาการในทุกูปตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด

สำหรับรายละเอียดด้านวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสตรี นโยบายหลักด้านการพัฒนาสตรี กลยุทธ์พื้นฐานในการดำเนินงานพัฒนาสตรีและการปรับปรุงกฎหมาย กฎและระเบียบในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2535-2554) ได้ระบุไว้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี, 2537: 1-3 - 1-5)

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสตรี

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของสตรีทั้งทางด้านกาย สติปัญญา ความถนัด สังคม และจิตใจ โดยเพิ่มโอกาสในการรับบริการเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ลักษณะสตรีที่พึงประสงค์ การยกระดับคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. เพื่อให้เกิดความเสมอภาค โดยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประกอบอาชีพ และกลุ่มด้อยโอกาส

3. เพื่อให้สตรีได้รับการคุ้มครองทุกด้านในฐานะที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์รวม ทั้งในสภาพการทำงาน และสภาพการเป็นมารดา

4. เพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมจริงจิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการพัฒนาสันติสุขในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และประชาคมนานาชาติ

นโยบายหลักด้านพัฒนาสตรี

1. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาศักยภาพด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ ความถนัด สังคม และจริยธรรม ทั้งโดยหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมให้สตรีได้พัฒนาจนถึงลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
3. ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมรับผิดชอบเคียงบ่าเคียงไหล่กับบุรุษ ในการกำหนดทิศทางของสังคม และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกด้านของประเทศ อันรวมถึง การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม สื่อมวลชน และครอบครัว
4. จัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบและในทุกกิจกรรม และให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย
5. ให้ความคุ้มครองแก่สตรีในวัยและสภาพต่าง ๆ และจัดการเอาเปรียบและการทำร้ายทารุณสตรี ทั้งทางกายและทางจิตใจ
6. พัฒนาสังคมให้มีค่านิยมและเจตคติในการยอมรับกำลังความคิด กำลังแรงงาน การมีส่วนร่วมของสตรี และคุณค่าของสตรี

กลยุทธ์พื้นฐานในการดำเนินงานพัฒนาสตรี

1. พัฒนาองค์กรกลางของรัฐที่รับผิดชอบเรื่องสตรี และให้มีเครือข่ายภายในภาครัฐเอง และระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการประสานงานและเครือข่ายงานภายในระดับ และระหว่างระดับต่าง ๆ จากระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยให้บุรุษเข้ามามีส่วนร่วมด้วย
2. ดำเนินการให้มีแผนงาน และโครงการที่มุ่งเน้นเฉพาะสำหรับการพัฒนาสตรีให้มากขึ้น

3. ดำเนินการให้มีการบูรณาการให้สตรีได้เป็นส่วนหนึ่งในฐานะของผู้ให้ และผู้รับผลประโยชน์ในระดับแผนงานและโครงการพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตลอดจนของภาคเอกชน เพื่อให้สตรีได้พัฒนาเคียงคู่ไปกับบุรุษในทุกด้าน
4. ดำเนินการ ให้แผนพัฒนาสตรีเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติทุกฉบับ
5. ส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนโครงการ และกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตระหนักถึงความต้องการเฉพาะของสตรี และให้ความสำคัญต่อประโยชน์ที่สตรีจะพึงได้รับการดำเนินงาน
6. ดำเนินการให้มีการรวมกลุ่มเป็นพลังเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์สตรีและการพัฒนาสตรีโดยการรวมกลุ่มระหว่างสตรีและบุรุษ และการรวมกลุ่มระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน
7. รณรงค์ให้นโยบายการพัฒนาสตรี เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของพรรคการเมืองทุกพรรค
8. ประสานกับองค์การต่างประเทศ และประชาคมนานาชาติเพื่อเรียนรู้ เกี่ยวกับนโยบายและวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาสตรี เผยแพร่กิจกรรมและภาพลักษณ์ที่ดีของสตรีไทย และเพื่อเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพสตรีไปในทางที่ดีภายในประเทศ

การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสตรีและการฝึกอบรม

1. ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมแก่สตรีในทุกด้าน กล่าวคือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา และการปกครอง เพื่อให้สตรีเป็นผู้มีโอกาสดูแลและสามารถตัดสินใจและเป็นผู้มีส่วนกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการศึกษารวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับสตรี

กระบวนการการปรับเปลี่ยนค่านิยมและเจตคติ

1. รณรงค์เปลี่ยนค่านิยมและเจตคติด้านลบเกี่ยวกับสตรีทั้งของสตรี และของบุรุษด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจประเด็นและกระบวนการการพัฒนาศรีแก่ทั้งภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งใช้วิธีการรวมกลุ่มและวิธีอื่น ๆ เพื่อเปิดทางให้สตรีมีส่วนร่วมกับบุรุษในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น
2. เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนทุกรูปแบบ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาศรีและสถานภาพสตรี รณรงค์ให้ประชาชนมีความเข้าใจและเกิดความต้องการร่วมกัน เพื่อสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศรี
3. ใช้ครอบครัวเป็นจุดร่วมในการพัฒนาศรีภาพ และสร้างความเสมอภาคให้แก่สตรี รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมใหม่ที่ไม่ถือคติต่อสตรีโดยเฉพาะให้แก่เด็กและเยาวชน

การปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบ

ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษ ทั้งนี้ให้มีความเสมอภาคทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย

ลักษณะของแผนพัฒนาศรีระยะยาวประกอบด้วย 7 แผนงานหลัก และ 22 แผนงานย่อย ดังนี้ (คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี, 2537: 27-28)

แผนงานหลักที่ 1: แผนพัฒนาศรีภาพและคุณภาพชีวิตของสตรี แบ่งเป็น 5 แผนย่อย คือ 1) การพัฒนาด้านสุขภาพกาย จิต โภชนาการ และสิ่งแวดล้อม 2) การพัฒนาทางการศึกษา 3) การพัฒนาอาชีพและรายได้ 4) การพัฒนาจิตใจ จริยธรรม และวัฒนธรรม 5) การพัฒนาคือครอบครัว

แผนงานหลักที่ 2: แผนส่งเสริมความเสมอภาคทางกฎหมาย พิทักษ์ความปลอดภัยสตรี แบ่งเป็น 3 แผนงานย่อย คือ 1) การปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบ 2) การคุ้มครองและสวัสดิการ 3) การให้ความรู้เรื่องกฎหมาย

แผนงานหลักที่ 3: แผนพัฒนาการมีส่วนร่วมในสังคม แบ่งเป็น 3 แผนงานย่อย คือ
1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านการเมืองและการปกครอง

แผนงานหลักที่ 4: แผนปรับปรุงและแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาสตรีกลุ่มพิเศษ (ธุรกิจทางเพศ)
แบ่งเป็น 3 แผนงานย่อย คือ 1) การป้องกัน 2) การปราบและการปราม 3) การฟื้นฟูแก้ไข

แผนงานหลักที่ 5: แผนปรับปรุงกลไกการพัฒนสตรี แบ่งเป็น 4 แผนงานย่อย คือ
1) การพัฒนาองค์กรและบุคลากร 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนการติดตามงานและการประเมิน
3) การประสานงาน 4) การระดมทรัพยากร

แผนงานหลักที่ 6 : แผนรณรงค์และเผยแพร่ข้อสนเทศด้านสตรี แบ่งเป็น 2 แผนงาน
ย่อย คือ 1) การรณรงค์และเผยแพร่ 2) การสื่อสารมวลชน

แผนงานหลักที่ 7: แผนวิจัยและข้อมูลสตรี แบ่งออกเป็น 2 แผนงานย่อย คือ 1) การ
พัฒนาการวิจัย 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและตัวบ่งชี้

การพัฒนาประเทศ บุรุษและสตรีมีความสำคัญทัดเทียมกันที่จะมีส่วนร่วมเป็นทั้งพลัง
และในการดำเนินการ และเพื่อเป็นหลักประกันว่าสตรีไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด จะได้รับการ
พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและเต็มที่ รวมทั้งจะได้รับความคุ้มครองในสิทธิและโอกาส
อย่างทัดเทียมกันในสังคม เพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ สถานภาพและการวัดสถานภาพ

สถานภาพ หมายถึง ฐานะ ตำแหน่งหรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม (เสริม
วินิจฉัยกุล, 2525: 768) ซึ่งบอกให้ทราบถึงสิทธิ หน้าที่หรือบทบาทของตำแหน่งนั้น ๆ ตลอดจนเป็นสิ่งที่
จำแนกความแตกต่างของคนในสังคม ซึ่งจะมีผลให้สามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
(เสาวนีย์ จิตหมวด, 2532: 101) และตำแหน่งหรือฐานะที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม
เป็นสิทธิหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่ เกี่ยวข้องกับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่า
บุคคลนั้นจะต้องมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพ

เป็นสิ่งเฉพาะตัวบุคคล ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากผู้อื่นและมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตน (พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2542: 63) เช่นเดียวกับ จานง อติวัฒน์สิทธิ์ (2540: 36) ได้อธิบายไว้ว่า สถานภาพ ว่าเป็นตำแหน่งของบุคคลในสังคมหรือในกลุ่ม ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม บุคคลทุกคนย่อมมีตำแหน่งต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้าง ตำแหน่งบางตำแหน่งเป็นสิ่งที่มิได้มีกับทุกคนหรือเกือบทุกคน เช่น ตำแหน่งเป็นลูก เป็นพี่เป็นน้อง เป็นศาสนิก เป็นสามี ภรรยา เป็นพนักงานขายของ นักศึกษา เป็นต้น ตำแหน่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ กำหนดขึ้นเป็นหลักสำคัญสำหรับแจกแจงหน้าที่ ความรับผิดชอบและสิทธิต่าง ๆ แก่สมาชิก กล่าวได้ว่า สถานภาพก็คือ ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม (social position) ในระบบการแบ่งงานของสังคมนั้นเอง เช่นเดียวกันกับประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (2531: 70) ที่กล่าวว่า บรรทัดฐานทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผูกพันอยู่กับปรากฏการณ์ทางสังคม อีกอย่างหนึ่งเรียกว่าสถานภาพ (status) ดังนั้น สุขุม ศรีวินทร์ (2525: 57) ได้ให้ความหมายของสถานภาพไว้ 2 อย่าง แต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. สถานภาพ หมายถึง ฐานตำแหน่งทางสังคมของบุคคล (a person's place) ไม่มีความหมายในทางสูงกว่าหรือต่ำกว่า เป็นเพียงตำแหน่งทางสังคมเท่านั้น
2. สถานภาพ หมายถึง ฐานะตำแหน่งของปัจเจกชน (an individual's place) ในระบบช่วงชั้นสูงกว่าหรือต่ำกว่า อันเป็นการบ่งชี้ถึงชนชั้นที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ชัดติยา กรวรรณสุต (2526: 32 อ้างใน อารี จริยานุรักษ์กุล, 2528: 19) ได้ให้ความหมายของสถานภาพว่า คือฐานะหรือตำแหน่งของบุคคลซึ่งสังคมกำหนดให้ และสถานภาพหรือฐานะตำแหน่งนี้จะเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนด กระตุน หรือคาดหวังให้บุคคลอยู่ในฐานะตำแหน่งนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันต่างกันไป บุคคลคนเดียวอาจมีหลายฐานะตำแหน่งแล้วแต่ว่าเขาจะต้องปฏิบัติได้ตอบกับผู้นั้น ส่วนบุญธรรม เทศนา (2520: 16,18) กล่าวว่า ตำแหน่ง (status) เกี่ยวข้องกับ class, caste, stratification ซึ่งมีรายละเอียดในเรื่องของชนชั้นในสังคม (social rank) และมีคำคล้าย ๆ กันคือ ชีตชั้นสังคม (social stratification, social hierarchy) เป็นความคิดเห็น เป็นการยอมรับนับถือว่าคนชั้นนั้นชั้นนี้อย่างใดสูงต่ำกว่ากัน ตำแหน่งเกี่ยวข้องกับชนชั้นในสังคมเพราะเป็น position in society และสุพัตรา สุภาพ (2528: 27) กล่าวว่า สถานภาพจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและเป็นที่น่าสังเกตว่า บทบาทนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามตัวบุคคลที่มีสถานภาพนั้น นอกจากนี้การมีสถานภาพก็ไม่จำเป็นต้องมีบทบาทเสมอไป เช่น ได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดี แต่ไม่มี

อำนาจอะไรในกรมเลยเพราะอำนาจไปอยู่ที่รัฐมนตรีหมด หรือมีสถานภาพเป็นพ่อแต่ไม่เคยมีบทบาท เลี้ยงดูลูกเลย หรืออาจจะมืบทบาทโดยไม่ต้องมีสถานภาพก็ได้ เช่น ผู้หญิงเป็นจำนวนมากทำหน้าที่พยาบาลผู้ป่วยไว้ในครัวเรือนโดยไม่ได้นางพยาบาลเลย ปกติแล้วสถานภาพกับบทบาทเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมากและอาจเป็นไปได้ที่มีอย่างอาจจะไม่มีอีกอย่าง โดยทั่วไปสังคมจะกำหนดสถานภาพต่าง ๆ ไว้ เพราะสังคมเห็นว่าการมีสถานภาพและบรรทัดฐานทำให้เกิดโครงสร้างที่เป็นทางการและมีเสถียรภาพ

ลักษณะอย่างหนึ่งของสถานภาพ คือ ระดับสูงต่ำ (rank) ระดับสูงต่ำนี้เป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างสังคม สถานภาพแต่ละอย่างจะเกี่ยวข้องกับเกียรติยศอภิสิทธิ์ อำนาจและสิ่งอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับสถานภาพอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน และมักมีแบบแผนชัดเจนทำให้ทราบว่าใครอยู่เหนือใคร ใครต้องเชื่อฟังใคร ใครมีอำนาจมากกว่าใคร (งามพิศ สัตย์สงวน, 2543: 95) อีกทั้งระบบชั้นทางเศรษฐกิจ (economic class system) ในศตวรรษปัจจุบันสังคมส่วนใหญ่ได้ยึดระบบนี้ แบ่งตามความสามารถทางสังคม เศรษฐกิจ จากสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ (social-economic status) ให้คนแตกต่างกันเป็น 3 ชั้น (ชั้นสูง กลาง ต่ำ) แต่ละชั้นทางสังคมบุคคลจะได้รับสิทธิ หน้าที่รับผิดชอบ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ ผลประโยชน์ ฯลฯ ไม่เท่ากัน บุคคลจึงปรารถนาจะผลักดันตนให้ก้าวหน้าเลื่อนชั้นที่สูงขึ้นอย่างเป็นเป้าหมายในชีวิต ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางสังคม (social mobility) โดยพยายามพัฒนาศักยภาพของตนตามเงื่อนไขการเลื่อนชั้น การเลื่อนชั้นทางสังคมนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของบุคคล และอาจเกิดการเลื่อนชั้นทางสังคมได้ ลักษณะการเคลื่อนย้ายทางสังคม มี 2 ลักษณะคือ การเคลื่อนย้ายในแนวนอน (horizontal mobility) บุคคลจะเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตนจากชั้นเดิมโดยมีสถานภาพเดิมหรือสถานภาพใหม่ขึ้นมา เช่น บุคคลต้องเปลี่ยนแปลงหน่วยฝ่าย หรือหน้าที่ของงานใหม่ แต่ยังคงอยู่ในระดับงานเดิม การเคลื่อนย้ายทางแนวตั้ง (vertical mobility) เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานภาพใหม่ที่อาจเปลี่ยนแปลงชั้นทางสังคมสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ตามแต่ศักยภาพของบุคคลนั้น บุคคลมีความชำนาญงานมากขึ้น มีการศึกษาสูงขึ้น มีเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น หรือสมรสกับบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่า ฯลฯ (สุพิศวง ธรรมพันทา, 2540: 64-65) เสาวลักษณ์ ขายทวีป (2540: 150-151) ได้กำหนดหลักการหรือเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาการจัดช่วงชั้นทางสังคมในสังคม ได้เป็น 3 แนว ได้แก่

1. แนวการพิจารณาจากการยอมรับของชุมชน (reputational approach) เป็นการประเมินหรือการพิจารณาเกี่ยวกับระดับชั้นทางสังคมของบุคคลโดยถือเอาเกียรติยศทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้อาจจะสังเกตจากการปฏิสังสรรค์ทางสังคม หรือโดยการสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับของชุมชนที่มีต่อบุคคลนั้น ๆ เทคนิคในการพิจารณาเกี่ยวกับการยอมรับของคนในชุมชนสามารถนำมาใช้พิจารณาได้อย่างกว้างขวาง บางครั้งสามารถใช้วิเคราะห์ถึงการกระจายอำนาจในชุมชนและกลุ่ม โดยการสอบถามถึงการยอมรับหรือการพิจารณาว่าใครมีอิทธิพลในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ การจัดช่วงชั้นโดยใช้การยอมรับของชุมชนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ทำให้เกิดมิติที่กว้างขวางในการพิจารณาว่าบุคคลในสังคมมีฐานะตำแหน่งอย่างไร คนในสังคมอาจร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ในการพิจารณาโดยยึดเอาคุณค่าทางจริยธรรม ศีลธรรม เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น การยกย่องบุคคลทำคุณประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ความซื่อสัตย์ ความมีจริยธรรม เป็นต้น

2. แนวการพิจารณาแบบอัตวิสัย (subjective approach) เป็นการพิจารณาโดยยึดเอาการรับรู้เกี่ยวกับตัวเองของบุคคลว่าเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าตัวเองอยู่ในระดับใดของสังคมการรับรู้เกี่ยวกับตัวเองของบุคคลอาจจะสำคัญกว่าถึงแม้ว่าอาจจะไม่สอดคล้องกับการประเมินจากการสร้างเกณฑ์วัดประเภทอื่น คนในสังคมซึ่งเมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การจัดช่วงชั้นที่นำมาใช้วัดกันโดยทั่วไป ได้แก่ รายได้ อาชีพ เป็นต้น บุคคลเหล่านั้น ถึงแม้จะจัดอยู่ในระดับชั้นทางสังคมระดับเดียวกัน แต่อาจจะมี ความแตกต่างกันอย่างมากในระบบของการจัดช่วงชั้นทางสังคม เนื่องจากแต่ละคนต่างมีการรับรู้เกี่ยวกับตำแหน่งของตนเองแตกต่างกัน บุคคลที่คิดว่าตัวเองอยู่ในระดับเดียวกันอาจเกิดความรู้สึกคล้ายคลึงกันถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับที่ต่างกันเมื่อวัดจากเกณฑ์ทางด้านอาชีพและรายได้

3. แนวการพิจารณาแบบวัตถุวิสัย (objective approach) เป็นการวัดระดับชั้นทางสังคมโดยใช้ตัววัดที่มีได้อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึก หรือการตัดสินของบุคคล เป็นเกณฑ์ที่มักนำมาใช้พิจารณากันทั่วไปในสังคม ได้แก่

3.1 รายได้ ทรัพย์สินสมบัติ เป็นเกณฑ์วัดที่นำมาใช้มากในสังคมทุนนิยมปัจจุบัน

3.2 อาชีพ เป็นลักษณะการทำมาหากิน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการได้มาซึ่งตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม อาชีพที่มีเกียรติ อาชีพที่ต้องใช้ความสามารถสูง ก็จะได้มาซึ่งสิ่งตอบแทนทางสังคมสูง

3.3 การศึกษา นำมาซึ่งอาชีพที่ดีและมีเกียรติทำให้บุคคลได้มาซึ่งอภิสิทธิ์ อำนาจ และเกียรติยศทางสังคม

ณรงค์ เล็งประชา (2527: 55-56) ได้แบ่งสถานภาพออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดหรือสถานภาพที่ติดตัวมา กับสถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถหรือสถานภาพโดยการกระทำ

1. สถานภาพที่ติดตัวมาหรือสถานภาพโดยกำเนิด (ascribed status) คือ สถานภาพที่ได้มาโดยสังคมเป็นผู้กำหนด หรือเป็นเรื่องของการที่บุคคลได้รับสถานภาพมาโดยเงื่อนไขทางชีวภาพ (biological conditions) เช่น เป็นหญิง ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ ลูกกรรมกร ลูกประธานาธิบดี เจ้าฟ้าชาย กษัตริย์ หัวหน้าเผ่า ฯลฯ ตำแหน่งเช่นนี้เกิดขึ้นเองโดยวิธีการทางสังคม อาจเกิดขึ้นจากประเพณี อาวุโส บุคลิกภาพและโอกาสก็ได้ สถานภาพโดยกำเนิดเป็นสถานภาพที่บุคคลไม่มีทางเลือก ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1.1 สถานภาพทางวงศ์ญาติ (kinship status) บุคคลย่อมมีความผูกพันกันทางสายโลหิต เป็นญาติ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ

1.2 สถานภาพทางเพศ (sex status) บุคคลกำเนิดมามีเพศแยกออกเป็นเพศชาย หญิง บุคคลได้รับสถานภาพทางเพศย่อมมีบทบาท มีสิทธิและหน้าที่แตกต่างกัน

1.3 สถานภาพทางอายุ (age status) บุคคลได้รับสถานภาพตามเกณฑ์ของอายุ เช่น ผู้เยาว์ ผู้ใหญ่ ตามกฎหมายกำหนดว่าหญิงชายบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์ คนที่บรรลุนิติภาวะกับยังไม่บรรลุนิติภาวะย่อมมีสิทธิหน้าที่ต่างกัน

1.4 สถานภาพทางเชื้อชาติ (race status) เช่น นิโกร มองโกล จีน แขก ฯลฯ

1.5 สถานภาพทางถิ่นกำเนิด (regional status) บุคคลในถิ่นใดย่อมได้รับสถานภาพว่าเป็นคนของท้องถิ่นนั้น เช่น เกิดภาคเหนือก็ได้รับสถานภาพเป็นชาวเหนือ เกิดทางภาคใต้ก็เป็นชาวปักษ์ใต้ เกิดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นชาวอีสาน

1.6 สถานภาพของชั้นสังคม (class status) บุคคลที่เกิดมาจากครอบครัวของชนชั้นต่ำก็มีสถานภาพเป็นคนชั้นต่ำ เกิดจากครอบครัวที่เป็นของชนชั้นสูงก็ได้รับสถานภาพเป็นคนชั้นสูง เช่น เป็นลูกเศรษฐี ลูกพระยา ลูกคนจน และถ้าพ่อแม่เป็นคนใช้ ลูกเกิดมาก็มีสถานภาพเป็นลูกของคนใช้

1.7 สถานภาพทางวรรณะ (caste) ในบางสังคม เช่น สังคมฮินดูซึ่งมีการแบ่งเป็นวรรณะใหญ่ ๆ 4 วรรณะ ตามหน้าที่การงาน คือ พราหมณ์ ทำหน้าที่ทางศาสนา กษัตริย์ ทำ

หน้าที่รับและปกครอง แพทย์ทำหน้าที่ค้าขายและเกษตรกรรม ศุภรทำหน้าที่ทางช่างฝีมือและรับใช้บุคคลที่เกิดมาในวรรณะใด ก็จะได้สถานภาพติดตัวตามสถานภาพของบิดามารดา

1.8 สถานภาพทางศาสนา (religion) เป็นสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดอีกทางหนึ่ง จากการที่พ่อแม่นับถือศาสนาใด ลูกที่เกิดมาก็จะเป็นศาสนิกชนของศาสนานั้น ๆ เช่น พ่อแม่ นับถือศาสนาพุทธ ลูกก็นับถือศาสนาพุทธ พ่อแม่ นับถือศาสนาอิสลาม ลูกก็นับถือศาสนาอิสลาม สถานภาพทางศาสนาที่ได้มาโดยกำเนิดนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ถ้าบุคคลนั้นโตขึ้นและเกิดความเชื่อเลื่อมใสในศาสนาอื่น เขาก็อาจเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นตามเสรีภาพที่สังคมกำหนดให้

2. สถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถ หรือสถานภาพโดยการกระทำ เป็นสถานภาพที่ต้องดิ้นรนขวนขวายด้วยความสามารถของตนเอง อาจด้วยการศึกษา ลงทุน ฯลฯ สถานภาพแบบนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ส่วนใหญ่วัดกันด้วยการศึกษา ประสบการณ์ สถานภาพประเภทนี้เป็นสถานภาพที่ได้มาภายหลังอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำและสังคมกำหนดให้ เช่น ตำแหน่งผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี นายแพทย์ ผู้จัดการ ช่างไม้ ปลัดกระทรวง สถานภาพโดยการกระทำมีดังนี้

2.1 สถานภาพทางสมรส (marital status) หญิงชายทำการสมรสกันแล้ว ฝ่ายชายได้สถานภาพเป็นสามี หญิงเป็นภรรยา

2.2 สถานภาพทางการเมือง (political status) บุคคลที่สนใจอยู่ในวงการเมือง ย่อมได้รับสถานภาพทางการเมือง เช่น สมาชิกของพรรคการเมือง วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี เป็นต้น

2.3 สถานภาพทางการศึกษา (education status) ผู้ศึกษาย่อมได้สถานภาพตามวุฒิที่ตนศึกษา เช่น เป็นบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต ฯลฯ

2.4 สถานภาพทางบิดามารดา (parental status) ได้แก่ การเป็นพ่อเป็นแม่

2.5 สถานภาพทางอาชีพ (occupational status) สังคมประชาธิปไตยให้อิทธิพลเลือกประกอบอาชีพได้ตามความสามารถ บุคคลจึงได้สถานภาพตามประเภทอาชีพ เช่น ช่างไม้ ช่างนา ช่างสวน วิศวกร นายแพทย์ เป็นต้น

คำว่าสถานภาพของสตรีนั้นมีความหมายหลากหลายและยังไม่มีตัววัดที่ชัดเจน ดังนั้นการประเมินสถานภาพของสตรีจึงต้องอาศัยตัวแปรแวดล้อมเป็นเครื่องมือ เช่น อาจประเมินสถานภาพ

ของสตรีจากการศึกษาบทบาทชายหญิง (gender role) ในสังคม ความเป็นไทยแก่ตัวของผู้หญิง (woman's autonomy) การให้อำนาจแก่สตรี (women's empowerment) เป็นต้น ความหมายของคำต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวข้องกันในการบทบาทชายหญิงนั้น จุดประสงค์ก็เพื่อมีการแบ่งชั้นวรรณะระหว่างหญิงหรือชายหรือไม่ ในแง่ความเป็นไทยแก่ตัวนั้นดูว่าหญิงและชายมีข้อจำกัดในการเลือกแตกต่างกันอย่างไร สตรีมีทางเลือกชีวิตของตนเองได้มากน้อยเพียงใด หรือเพียงต้องดำเนินชีวิตตามความต้องการของคนอื่น เป็นต้น (มัทนา พนานิรามัย, 2541: 86-87) ทำนองเดียวกัน Whyte (1979: ไม่ระบุหน้า อ้างใน ชุติศรี กีด่างกุล, 2526: 17) ได้ให้ความหมายของสถานภาพสตรีว่าเป็นขีดขั้นของสตรีที่จะเข้าถึง และเข้าควบคุม ทรัพยากรวัตถุ ได้แก่ อาหาร รายได้ ที่ดิน และความมั่งคั่งสมบูรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และทรัพยากรทางสังคม ได้แก่ ความรู้ พลังและเกียรติภูมิ ภายในครอบครัว ในชุมชน และในสังคมทั่วไป ขีดขั้นดังกล่าวกำหนดจากความจริงมากกว่าที่จะเป็นไปตามนิตินัย โดยวัดสถานะของสตรีตามลำพัง และโดยเปรียบเทียบกับสถานะของบุรุษ

การอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลสามารถรับรู้สถานภาพของคนอื่นในสังคมเพื่อการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างราบรื่นได้ ต้องอาศัยเครื่องบ่งชี้หรือเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นว่าคนนั้น มีสถานภาพอะไรในสังคมนั้น ๆ เรียกว่าสัญลักษณ์ของสถานภาพ (status symbol) ซึ่งมีทั้งที่เป็นภาวะทางชีวภาพ ได้แก่ เพศ อายุ สีสผิว เชื้อชาติ ฯลฯ และยังอาจอาศัยเครื่องบ่งชี้ทางวัฒนธรรม (cultural traits) ได้แก่ ภาษาพูด เครื่องแบบ การแต่งกาย อาชีพ เครื่องใช้ หรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่แสดงถึงฐานะของบุคคล เช่น แหวน เครื่องเพชร ยี่ห้อรถยนต์ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น (พวงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2542: 64) ในการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจที่เห็นได้อย่างชัดเจนไม่ว่าผู้หญิงจะทำงานโดยได้รับค่าจ้างหรือธุรกิจครอบครัว รวมทั้งทางด้านการเกษตร หรือแม้กระทั่งในด้านงานบ้านก็เป็นตัวชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจของสตรีได้ เพราะสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างไม่ว่าจะเต็มเวลาหรือบางส่วน อาชีพสตรี เงินค่าจ้างที่สตรีได้รับก็เป็นตัวชี้ถึงอำนาจในการควบคุมทรัพยากรของสตรีซึ่งแน่นอนที่การศึกษาของสตรีย่อมมีความสำคัญยิ่งในการส่งผลต่อสถานภาพของสตรีด้วยเช่นกัน (กาญจนา โชคถาวร, 2538: 7) ซึ่งในการวางแผนสตรีระยะยาว คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านประสานเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศสตรี ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการพัฒนาข้อมูลและสารสนเทศสตรี และให้คำปรึกษาในการดำเนินงานแก่ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศสตรี กสส. ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยในปี 2533 เป็นปีฐานในการรวบรวมข้อมูลตัวบ่งชี้ได้รับการพัฒนาขึ้นจาก Compiling Social

Indicators on the Situation of Women (United Nations, 1984) Selected Statistical Data and Indicators on the Status of Asia and the Pacific (United Nations และ ESCAP, 1988) และ Handbook for National Statistical Data Bases on Women and Development (United Nations, 1990) (อมรา พงศาพิชญ์ และ วิมลศิริ ชำนาญเวช, 2541: 71)

ในการกำหนดตัวบ่งชี้สถานภาพสตรีไทยได้กำหนดจากข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีการจัดอยู่บ้างแล้วและปรับปรุงเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดตัวบ่งชี้สถานภาพสตรีไทย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 9 ด้าน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ทั้งหมด 85 ตัว ส่วนใหญ่ตัวบ่งชี้แต่ละตัวได้กำหนดให้มีการจำแนกเพศไว้แล้ว เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างหญิงและชายดังนี้ (คณะกรรมการเฉพาะด้านประสานระบบข้อมูลและสารสนเทศ, 2539: 1-6)

1. ประชากร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว ได้แก่ 1) ขนาดของประชากร 2) การเพิ่มของประชากร 3) การย้ายถิ่นของประชากร 4) การกระจายตัวของประชากร 5) ความหนาแน่นของประชากร

2. ด้านครัวเรือน ครอบครัว สถานภาพสมรส และการเจริญพันธุ์ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 12 ตัว ได้แก่ 1) ขนาดของครัวเรือน 2) ชนิด/โครงสร้างของครัวเรือน 3) ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นสตรี 4) ครัวเรือนที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 15 ปี 5) สตรีเคยสมรสที่มีบุตร 3 คนขึ้นไปและสตรีที่ไม่มีบุตร ประชากรที่ไร้ที่อยู่อาศัย 6) อายุเฉลี่ยเมื่อสมรสครั้งแรก 7) ประชากรที่เคยสมรส 8) ประชากรที่เป็นโสด 9) ประชากรที่กำลังอยู่กินกับคู่สมรส 10) ประชากรที่สมรสแล้วทำการหย่าร้าง 11) ภาวะเจริญพันธุ์รวม 12) การคุมกำเนิด

3. ด้านการศึกษาและบริการทางการศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 10 ตัว ได้แก่ 1) การไม่รู้หนังสือ 2) ผู้ที่ได้รับการศึกษาในแต่ละระดับ 3) ผู้ที่ได้รับการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษา 4) ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ 5) ผู้ที่ได้รับการศึกษานอกระบบโรงเรียนในแต่ละประเภท 6) การเรียนต่อ 7) การเลื่อนชั้น 8) การตกซ้ำชั้น 9) การออกกลางคัน 10) ครูในแต่ละระดับการศึกษา

4. ด้านสุขภาพอนามัย บริการทางสาธารณสุข โภชนาการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 22 ตัว ได้แก่ 1) อายุขัยเฉลี่ย 2) อายุเฉลี่ยของมารดาที่ให้นกำเนิดบุตรคนแรก 3) การเกิดของประชากร

4) การตายของประชากร 5) สาเหตุของการตาย 6) การตายของทารก 7) การตายของมารดา 8) การตายด้วยสาเหตุที่สำคัญ 9) การป่วยด้วยโรคจิตและภาวะแปรปรวนทางจิต 10) ผู้พิการ 11) การฆ่าตัวตาย 12) ผู้ติดยาเสพติดและเข้ารับการบำบัด 13) สตรีที่เป็นโรคเอดส์และโรคเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ 14) การแท้งบุตร 15) ทารกที่เกิดโดยการทำคลอดของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 16) หญิงมีครรภ์ที่ได้รับการดูแลก่อนคลอด 17) มารดาที่ได้รับการดูแลหลังคลอด 18) การสร้างภูมิคุ้มกันโรคในเด็ก 19) บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข 20) ภาวะโภชนาการของเด็ก 21) ภาวะโภชนาการของสตรีมีครรภ์ 22) ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม

5. ด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจและผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 11 ตัว ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน 2) ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 3) กำลังแรงงานที่มีงานทำ โดยได้รับค่าจ้าง 4) กำลังแรงงานที่ไม่มีงานทำ 5) กำลังแรงงานที่กำลังหางานทำ 6) กำลังแรงงานที่รอฤดูกาลเกษตร 7) กำลังแรงงานที่อพยพไปทำงานต่างประเทศ 8) กำลังแรงงานที่ประสบอันตรายจากการทำงาน 9) กำลังแรงงานที่เสียชีวิตจากการทำงาน 10) ระยะเวลาเฉลี่ยในการทำงาน 11) ค่าจ้างเฉลี่ย

6. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง และกิจการสาธารณะ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 10 ตัว ได้แก่ 1) ผู้นำและผู้บริหารพรรคการเมือง 2) สมาชิกพรรคการเมือง 3) ผู้มีสิทธิและใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่น 4) ผู้มีสิทธิและใช้สิทธิเลือกตั้งระดับประเทศ 5) ผู้ได้รับการแต่งตั้ง/เลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรี 6) ผู้บริหารในระดับกำหนดนโยบายและวางแผนระดับชาติ 7) ผู้บริหารงานในระดับบังคับบัญชาในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 8) ผู้บริหารงานด้านการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น (สมาชิกสภาจังหวัด/กรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเทศบาล คณะกรรมการสุขาภิบาล คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) 9) ผู้ปฏิบัติงานประจำในต่างประเทศ/องค์การระหว่างประเทศ 10) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์การภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานสตรี

7. ด้านสิทธิทางกฎหมาย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ตัว ได้แก่ 1) การให้สัตยาบัน การรับรองและการลงนามของประเทศไทยในอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบและการตั้งข้อสงวน 7 ข้อ เพื่อยกเว้นไม่ผูกพันตามอนุสัญญา (ได้แก่ สิทธิในเรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ สิทธิในเรื่องสัญชาติ สิทธิทางการศึกษา สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงาน สิทธิในการทำสัญญา สิทธิในด้านครอบครัวและการสมรส

สิทธิในการให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท) 2) สิทธิและความเสมอภาคระหว่างสตรีและบุรุษในระบบกฎหมายไทย (ได้แก่ สิทธิในครอบครัว สิทธิมรดก สิทธิส่วนบุคคลของหญิงมีสามี สิทธิในการสมรส สิทธิในการฟ้องหย่า สิทธิในการเลิกสัญญาหมั้น สิทธิทางการศึกษาและฝึกอบรม สิทธิในการทำงาน สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง)

8. ด้านระเบียบทางสังคมและความปลอดภัย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 11 ตัว ได้แก่ 1) สตรีที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ความรุนแรง ถูกทารุณ และถูกทำร้ายร่างกาย จิตใจ และทางเพศ 2) คดีความผิดตาม พรบ. ที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรง 3) ผู้ถูกจับกุมและต้องโทษจำคุกในคดีต่าง ๆ 4) ผู้ถูกทอดทิ้งและอดอยากไร้ที่พึ่ง 5) สตรีให้บริการทางเพศ 6) สตรีที่เข้ารับการสงเคราะห์จากสถานสงเคราะห์ของรัฐ 7) สถานบริการและสถานสงเคราะห์ของรัฐ 8) สถานบริการ สถานสงเคราะห์ที่ให้ความช่วยเหลือแก่สตรีที่มีปัญหาพิเศษ 9) องค์การพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสงเคราะห์และพัฒนาสตรี 10) สถานประกอบการที่มีสตรีขายบริการทางเพศ 11) อัตราสวณระหว่างเพศของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและช่วยเหลือสังคม

9. ด้านงานอดิเรกและกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ตัว ได้แก่ 1) ประชากรที่มีงานอดิเรกในแต่ละประเภท 2) ประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนาในแต่ละประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูลจากประเทศกำลังพัฒนาจำนวนไม่น้อยกว่า 20 ประเทศ พบว่ามีหลายโครงการวิจัยได้พยายามหาตัววัดสถานภาพสตรี ซึ่งประกอบด้วยหลายตัวแปรที่ต่างเกี่ยวข้องหรือขึ้นอยู่กับกันและกันตามแต่ละวัฒนธรรม ทำให้เกิดความยุ่งยากพอควร แต่ที่ตกลงกันกว้าง ๆ ในความเห็นสถานภาพสตรี ควรจะประกอบด้วยตัววัดต่อไปนี้ 1) การปกครอง และกฎหมาย 2) การศึกษา 3) เศรษฐกิจ 4) การยอมรับของสังคม และ 5) ภาวะอำนาจของผู้หญิง (Curtin, 1982 ใน ภัสสร ลิมานนท์, 2542: 16-17) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับบทบาท และการมีส่วนร่วมของสตรีในทางการเมือง กฎหมาย และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่า สตรีมีส่วนร่วมในฐานะของผู้กำหนดนโยบายและตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของชุมชนมากน้อยเพียงใด แต่ที่พบก็คือสตรีส่วนใหญ่จะถูกกีดกันออกจากระบบการปกครองและการเมือง ด้วยหลายสาเหตุ เช่น ทักษะคิดของสังคม การขาดการศึกษา การฝึกอบรม การต้องรับภาระงานบ้าน ดังนั้นบ่งบอกสถานภาพของสตรีในส่วนนี้ก็ได้แก่

สิทธิทางกฎหมายด้านสิทธิส่วนบุคคล การแต่งงาน การหย่าร้าง การมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และการสืบทอดมรดก เป็นต้น

2. การศึกษา มักใช้เป็นตัวชี้วัดสถานภาพสตรี เพราะเป็นสิ่งที่แสดงระดับความทันสมัยของสตรี นอกจากนี้การศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้สตรีหลุดพ้นจากความยากจนช่วยให้เกิดการเรียนรู้เรื่องสุขภาพ โภชนาการ และลดขนาดครอบครัว เพราะสามารถเจรจาต่อรองกับคู่สมรส เพื่อตัดสินใจเรื่องการวางแผนครอบครัว

3. สิทธิในการควบคุมทรัพยากรและการผลิต รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดสถานภาพของสตรี การที่สตรีมีทรัพย์สินติดตัวมาเมื่อสมรส มีการศึกษา และมีศักยภาพในการหารายได้ ทำให้สตรีมีบทบาทอย่างสำคัญ ตัวชี้วัดสถานภาพทางเศรษฐกิจที่นำมาใช้บ่อยครั้ง คือ อัตราการเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้ แต่สองตัวแปรนี้ควรจะนำมาใช้อย่างระมัดระวัง เมื่อต้องการเปรียบเทียบสตรีในต่างสังคมและต่างวัฒนธรรม ด้วยเหตุผลของค่าจำกัดความที่แตกต่างกัน

4. ระดับการยอมรับของสังคมที่มีต่อสตรี เป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงสถานภาพสตรีในแต่ละสังคม ระดับการยอมรับของสังคมรวมถึงสิทธิ หน้าที่ และความคาดหวังที่มีต่อตัวสตรี รวมทั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการมีหรือการเพิ่มขึ้นของสิทธิ หน้าที่ และความคาดหวัง

5. ภาวะอำนาจของสตรี อาจจะวิเคราะห์ได้ในแง่การมีอิสระของสตรี การเป็นตัวของตัวเอง การมีฐานะทัดเทียมหรือไม่ทัดเทียมของสตรี เมื่อเปรียบเทียบกับของชายทั้งในระดับครอบครัว และระดับสังคม ทางเลือกที่สตรีจะมีได้ในสังคม การแบ่งแยกบทบาทเพศในสังคมผู้เชี่ยวชาญบางคนได้เสนอแนะว่าหากจะประเมินว่าชายมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดในสังคมก็อาจพิจารณาได้จากค่านิยม ความเชื่อ พิธีกรรม หรือวรรณกรรมที่บ่งบอกอุดมการณ์ที่มีจุดเริ่มในการปลูกฝัง และดำรงอยู่ของอิทธิพลของชาย เป็นอย่างไรในสังคม

Bradley and Khor (1993 อ้างใน กาญจนา โชคถาวร, 2538: 9-10) ได้ศึกษาและหาทางพัฒนา วิธีการวัดสถานภาพของสตรีในภาคตัดขวาง (cross-national research) โดยไม่มุ่งเน้นวิธีการวัดเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการศึกษสถานภาพของสตรีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายชนิดและมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศซึ่งไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงได้เสนอแนะวิธีการวัดสถานภาพสตรี โดยจัดแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ทิศทาง ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสังคม และรวมถึงการศึกษาทั้งทางด้านสาธารณสุข และ

ส่วนบุคคล ประกอบกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจสถานภาพของสตรีได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น แนวทางในการจัดข้อมูลด้านสถานภาพของ Bradley and Khor ได้แบ่งแนวทางการวิเคราะห์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือด้านสาธารณชน และด้าน ส่วนบุคคล ซึ่งยังคงแบ่งย่อยออกเป็นการวัด 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ดังนี้ คือ

ด้านเศรษฐกิจ

1. สาธารณชน ได้แก่
 - 1.1 ตำแหน่งทางการบริหารของผู้
 - 1.2 อัตราความยากจนของผู้หญิง
 - 1.3 สถาบันที่รับรองสิทธิการทำงานของผู้หญิง
2. ส่วนบุคคล ได้แก่
 - 2.1 การแบ่งงานทำภายในบ้าน
 - 2.2 การครอบครองและควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจในครอบครัว
 - 2.3 การจัดสรรการใช้จ่ายภายในบ้าน

ด้านการเมือง

1. สาธารณชน ได้แก่
 - 1.1 การจัดองค์กรทางการเมือง
 - 1.2 ตัวแทนของผู้หญิงในทางการเมือง
 - 1.3 อำนาจหน้าที่ของกฎหมายที่รองรับหน้าที่บิดาและมารดา
2. ส่วนบุคคล ได้แก่
 - 2.1 อำนาจการตัดสินใจภายในบ้าน
 - 2.2 ความมีอิสระทางเพศ
 - 2.3 ความรุนแรงภายในครอบครัว

ด้านสังคม

1. สาธารณชน ได้แก่

- 1.1 การเข้ารับการศึกษาในระดับสูงของผู้หญิง
- 1.2 สร้างภาพลักษณ์ของสตรีเสมือนวัตถุทางเพศ
- 1.3 สิทธิในกระบวนการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ

2. ส่วนบุคคล ได้แก่

- 2.1 การลงทุนทางการศึกษาในลูกชายเปรียบเทียบกับลูกสาว
- 2.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในครัวเรือน
- 2.3 อายุการแต่งงานโดยเฉลี่ยของผู้หญิงเปรียบเทียบกับผู้ชาย

ภาคสรุป (Overview)

ในการพัฒนาประเทศ บุรุษและสตรีควรได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมา สตรีถูกละเลยที่จะให้ความสำคัญ ต่อมาประเทศไทยได้เริ่มให้ความสนใจการพัฒนาสตรี เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) แต่ยังไม่มีความชัดเจนด้านกลุ่มเป้าหมายและกิจกรรมจนได้มีแผนพัฒนาสตรีระยะยาวขึ้นมา ซึ่งมุ่งพัฒนาสตรีด้านศักยภาพทางร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์ มีโอกาสพัฒนาสติปัญญา ความถนัด ความสามารถ ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาพื้นฐาน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาที่สูงขึ้น ได้รับการฝึกอบรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและพึ่งพาตนเองได้ สตรีควรได้รับการคุ้มครองในฐานะเป็นบุคคล ในการจ้างงาน การมีงานทำ ความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์และค่าตอบแทนจากการทำงานได้เช่นเดียวกับบุรุษ และควรส่งเสริมให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเช่นเดียวกันและร่วมกับบุรุษในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานภาพของสตรีให้ดีขึ้น

สถานภาพสตรีเป็นสิ่งที่แสดงถึงฐานะ ตำแหน่ง เกียรติยศ อำนาจของสตรีที่ปรากฏในสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ที่มีต่อตัวบุคคลและสังคม สำหรับการประเมินสถานภาพสตรี ต้องอาศัยตัวแปรแวดล้อมเป็นเครื่องมือ เช่น การศึกษาบทบาทชาย หญิง ในสังคม ดูจากความเป็นไท

แก้ตัวของสตรี การให้อำนาจสตรี การเข้าถึงและการเข้าควบคุมทรัพยากรวัตถุและทรัพยากรใน
 ครอบครัว ในชุมชนและสังคม สำหรับตัวชี้วัดสถานภาพทางเศรษฐกิจของสตรีที่เห็นได้อย่างชัดเจน
 โดยดูจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานโดยได้รับค่าจ้างหรือการทำงานซึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทน
 เป็นค่าจ้าง เช่น การทำงานในธุรกิจครอบครัว รวมไปถึงงานด้านการเกษตร แม้กระทั่งการทำงาน
 บ้านก็ตาม อาชีพของสตรีและเงินค่าจ้างที่สตรีได้รับเป็นตัวชี้ถึงอำนาจในการควบคุมทรัพยากรของ
 สตรี ส่วนสถานภาพทางสังคมเป็นการยอมรับของสังคมที่มีต่อตัวสตรี ซึ่งตัวชี้วัดสถานภาพทาง
 สังคมคือระดับการยอมรับของสังคมและความคาดหวังที่มีต่อตัวสตรี รวมไปถึงสิทธิและหน้าที่ของ
 สตรีที่พึงมีต่อสังคมและสถานภาพทางการเมือง เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทและการมีส่วนร่วม
 ทางการเมือง กฎหมาย การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าสตรีมีส่วนร่วมในฐานะผู้
 กำหนดนโยบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของชุมชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งในการวัดสถานภาพ
 สตรีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและสตรีที่ทำงานไม่ได้รับ
 ค่าจ้าง ได้นำแนววิเคราะห์จาก Bradley and Khor (1993) มาศึกษาพร้อมความหมายของ
 สถานภาพสตรีของ Curtin (1982 อ้างใน ภัสสร ลิมานนท์, 2542: 74) โดยแบ่งการพิจารณาออก
 เป็น 2 กรณี คือ ภายในครอบครัว อันได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม และ
 สถานภาพทางการเมืองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนภายนอกครอบครัวได้แก่ สถานภาพทางด้าน
 การเมือง และสถานภาพทางสังคม

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่องสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอ
สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย (Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสาเหตุที่เลือก
พื้นที่อำเภอสันทรายเนื่องจาก

1. อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่มีกลุ่มตัวอย่างคือ สตรีมีวิถีชีวิต
คาบเกี่ยวระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมคือกลุ่มเกษตรกร ที่ทำงานในไร่นา เลี้ยงสัตว์ และกลุ่มสตรีที่ทำงาน
นอกภาคเกษตร เช่นรับจ้าง รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งง่ายต่อการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งสองกลุ่มและสามารถนำมาเปรียบเทียบสถานภาพได้อย่างชัดเจน
2. อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่ตั้งของสถานศึกษาคือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งวิชาการที่ใหญ่แห่งหนึ่ง ที่พร้อมไปด้วยคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีความพร้อม
ที่จะผลิตบัณฑิตออกมาใช้สังคม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับ
สถานศึกษา และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง (The Population and Sampling Procedures)

ผู้ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ สตรีที่มีอายุระหว่าง 25-55 ปี ที่สมรสแล้วและยัง
อยู่ด้วยกัน ซึ่งอาศัยและมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ซึ่งประกอบไปด้วย 12 ตำบล เนื่องจากประชากรมีจำนวนมาก ลักษณะความเป็นอยู่และการ
ประกอบอาชีพของประชากรมีลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถหาจำนวนประชากรได้ว่ามี

จำนวนที่แน่นอนเท่าใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages random sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มมากกว่า 1 ครั้ง

ขั้นแรก ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ตำบล 12 ตำบล เป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่ม และทำการจับฉลากขึ้นมาเพียง 1 ตำบลเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดที่จะศึกษา

ขั้นที่สอง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน (quota sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บตัวอย่างจากประชากรทุกหมู่บ้าน โดยกำหนดไว้จำนวนทั้งหมด 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน

ตัวแปรและการวัด

(Variables and Measurement)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา และวิธีการศึกษาหรือวัดตัวแปรเหล่านี้ ดังนี้

อายุ หมายถึง จำนวนปีที่เกิดมาของผู้ให้ข้อมูล นับตั้งแต่เกิดจนถึงเวลานับที่ข้อมูล
ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูล ที่ได้รับการศึกษาในระบบ จากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

อาชีพ หมายถึง ลักษณะการทำงานของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งทำให้มีรายได้ตอบแทนเป็นเงินสด หรือได้รับผลตอบแทนเป็นสิ่งของหรืออื่น ๆ

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ที่เป็นเงินสดของผู้ให้ข้อมูลซึ่งได้จากการประกอบอาชีพ ในรอบปี พ.ศ. 2544

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลทั้งหมดที่อาศัย และมีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล

ประสบการณ์การฝึกอบรม หมายถึง จำนวนความถี่ที่ผู้ให้ข้อมูลเคยเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ให้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2544

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง

สถานภาพสตรีเป็นแนวคิด (concept) มีความหมายแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ถึงแม้จะมีคำนิยามทางทฤษฎีหลากหลายที่เป็นที่ตกลงกัน แต่แทบจะไม่มีข้อตกลงหรือความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องการให้นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (operational definition) แต่อย่างใด (Curtin, 1982 อ้างใน กาญจนา ไชคถาวร, 2538: 9) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลด้านสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้างโดยอาศัยการสอบถาม พูดคุย และสังเกตสภาพแวดล้อมประกอบ ทั้งนี้ได้นำแนวทางการวิเคราะห์ของ Bradley and Khor (1993 อ้างใน กาญจนา ไชคถาวร, 2538: 9-13) เป็นแนวทาง โดยแบ่งการพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

ภายในครอบครัว

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่
 - 1.1 การควบคุมการใช้เงิน และการรักษาเงิน
 - 1.2 การแบ่งงานกันทำภายในบ้าน
2. สถานภาพทางสังคม ได้แก่
 - 2.1 การได้รับโอกาสในการศึกษา
 - 2.2 การได้รับการยกย่องนับถือ/เชิดชู
 - 2.3 การเอาใจใส่ดูแลที่มีต่อกันของสมาชิกในครัวเรือน
 - 2.4 ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
3. สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่
 - 3.1 อำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน
 - 3.2 ความมีอิสระทางเพศ (ด้านการมีบุตร และการคุมกำเนิด)
 - 3.3 ความรุนแรงภายในครอบครัว

ภายนอกครอบครัว

1. สถานภาพทางการเมือง ได้แก่
 - 1.1 อำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้ง
 - 1.2 อำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

2. สถานภาพทางสังคม ได้แก่

2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมในองค์การต่าง ๆ

2.2 การร่วมงานสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (The Research Instrument)

การวิจัยเรื่องสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้างในอำเภอสันทราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยการสอบถามข้อมูลด้านสถานภาพสตรี ตามแนวทางวัดสถานภาพสตรีของ Bradley and Khor (1993 อ้างใน กาญจนา โชคถาวร, 2538: 9-13) มาใช้ในการรวบรวมข้อมูล สำหรับเครื่องมือช่วยรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ อันประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสตรีทั้ง 2 กลุ่ม ในสองกรณี คือภายในครอบครัว และภายนอกครอบครัว

วิธีการรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยการสอบถาม สัมภาษณ์ พูดคุย และสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์แวดล้อมประกอบของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ซึ่งได้เตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ดังนี้

1. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในนามโครงการบัณฑิตวิทยาลัย และผู้วิจัยถึงนายอำเภอสันทราย ขออนุญาตเข้าพื้นที่เพื่อไปเก็บข้อมูลจากสตรีในอำเภอสันทราย และเพื่อให้ นายอำเภอสันทรายสั่งการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทราบ

2. ประสานงานโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนัดหมาย วัน เวลา สถานที่เก็บข้อมูล

3. ระดมชี้แจงแนะนำวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ช่วยวิจัย เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจเป็นแนวทางเดียวกัน

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมาย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุป และรายงานผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

(Analysis of Data)

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS/PC⁺) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้คือ

สถิติบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้วิเคราะห์และบรรยายลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล และวิเคราะห์สถานการณ์ภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 16 เดือน คือตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2544 ถึงเดือนมีนาคม 2546

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากสตรีที่มีอายุระหว่าง 25-55 ปี ที่สมรสแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ซึ่งอาศัยและมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stages random sampling) จำนวน 60 คน การนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสตรีในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

อายุ

อายุ หมายถึง จำนวนปีที่เกิดมาของผู้ให้ข้อมูลนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันบันทึกข้อมูล ผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีอายุน้อยที่สุดเท่ากันคือ 25 ปี และมีอายุมากที่สุดใกล้เคียงกันคือ 54 ปี เป็นอายุของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีอายุมากที่สุด 55 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันคือ สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีอายุเฉลี่ย 37 ปี ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีอายุเฉลี่ย 44 ปี โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกันคือ 8.83 กับ 8.55 ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 36.67) มีอายุอยู่ในช่วง 32-37 ปี รองลงมาร้อยละ 30.01 มีอายุอยู่ในช่วง 26-31 ปี นอกจากนี้ร้อยละ 13.33 เท่ากัน มีอายุอยู่ในช่วง 44-49 ปี และ 50-55 ปี ตามลำดับ และร้อยละ 3.33 เท่ากันมีอายุ 25 ปีและน้อยกว่า และมีอายุอยู่ในช่วง 38-43 ปีตามลำดับ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 30.00) มีอายุอยู่ในช่วง 50-55 ปี รองลงมาร้อยละ 26.66 มีอายุอยู่ในช่วง 38-43 ปี นอกจากนี้ร้อยละ 23.33 มีอายุอยู่ในช่วง 44-49 ปี และร้อยละ 6.67 เท่ากันมีอายุ 25 ปีและน้อยกว่า มีอายุอยู่ในช่วง 26-31 ปี และ 32-37 ปี

ตามลำดับ จากอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มพบว่า อายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างสูงกว่าอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานได้รับค่าจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีร้อยละของช่วงอายุมากกว่า 40 ปี สูงกว่าผู้ให้ข้อมูลที่ทำงานได้รับค่าจ้าง แต่อย่างไรก็ตามจากอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพได้เอง และเป็นผู้ที่ทำประโยชน์เป็นหน่วยผลิตในสังคม และเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมตามความคาดหวังของสังคม (สุนิลา ทนุผล, 2544: 74)

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูลที่ได้รับการศึกษาในระบบจากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 36.67) มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง รองลงมาร้อยละ 30.00 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 20.00 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 6.67 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ส่วนผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.33 เท่ากัน มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ สำหรับสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 40.00) มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาร้อยละ 26.67 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20.00 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.67 มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.33 เท่ากัน มีวุฒิทางการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและไม่ได้รับการศึกษาตามลำดับ จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่มมีวุฒิทางการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในขณะที่เดียวกันผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีทั้งสองกลุ่มมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน โดยสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้าง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและเทคนิคในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ต้องเข้ารับการศึกษาในระบบเพื่อให้เกิดความพร้อมในการแข่งขันของตลาดแรงงาน ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัว โดยส่วนมากจะอาศัยประสบการณ์ในการทำงานที่สืบทอดกันมาจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการเข้ารับการศึกษาในระบบซึ่งรายงานของสหประชาชาติ

ในสุธีรา ทอมสันและเมทีนี พงษ์เวช (2541: 15) ได้กล่าวว่า การศึกษามีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สตรีได้มีโอกาสหรือเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพที่จะสร้างรายได้แก่ครอบครัว ฉะนั้น การศึกษาจึงเป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจในแง่การมีงานทำ มีรายได้ คุณภาพชีวิต และส่วนที่ผู้หญิงสามารถสร้างสรรค์ครอบครัวและสังคม

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ	
	สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง	สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง
อายุ		
25 ปี และน้อยกว่า	3.33	6.67
26 – 31 ปี	30.01	6.67
32 – 37 ปี	36.67	6.67
38 – 43 ปี	3.33	26.66
44 – 49 ปี	13.33	23.33
50 – 55 ปี	13.33	30.00
อายุเฉลี่ย	36.57	43.60
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8.83	8.55
อายุต่ำสุด – สูงสุด	25 – 54	25 – 55
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	0.00	3.33
ชั้นประถมศึกษาตอนต้น	3.33	26.67
ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย	20.00	40.00
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	3.33	20.00
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	6.67	3.33
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	36.67	6.67
ปริญญาตรี	30.00	0.00

อาชีพ

อาชีพ หมายถึง ลักษณะของการทำงานของผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำให้มีรายได้ตอบแทนเป็นเงินสดหรือได้รับผลตอบแทนเป็นสิ่งของ ผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่า สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.66) ประกอบอาชีพปลูกจ้าง รองลงมาร้อยละ 16.67 ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 10.00 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้ร้อยละ 6.67 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ร้อยละ 53.33 ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 26.67 ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ 20.00 ประกอบอาชีพแม่บ้าน จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มประกอบอาชีพแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างได้ประกอบอาชีพปลูกจ้าง รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ได้ประกอบอาชีพเกษตรกร แม่บ้าน และค้าขาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาของสตรีทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน โดยสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งการมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ทำให้มีโอกาสเลือกที่จะประกอบอาชีพได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

รายได้

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ที่เป็นเงินสดของผู้ให้ข้อมูลซึ่งได้จากการประกอบอาชีพในรอบปี พ.ศ. 2544 ผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.34) มีรายได้อยู่ในช่วง 50,001 – 80,000 บาทต่อปี รองลงมาร้อยละ 16.67 มีรายได้ในช่วง 20,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 20.00 มีรายได้ในช่วง 170,000 บาทและมากกว่า นอกจากนี้ร้อยละ 3.33 เท่ากัน มีรายได้ในช่วง 20,000 บาทและน้อยกว่า 80,001 – 110,000 บาท และ 110,001- 140,000 บาท ตามลำดับ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย 75,650 บาท โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 73,192.24 และผู้ที่มีรายได้สูงสุดถึง 273,960 บาทต่อปี ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้ต่ำสุดเพียง 10,800 บาทต่อปี จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่า สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีรายได้เฉลี่ย 75,650 บาทต่อปี ซึ่งนับได้ว่าเป็นรายได้ที่พอเพียงแก่การยังชีพ แต่หากพิจารณาจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (พ.ศ. 2544:74) เกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยประชากรของจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2543 พบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 2,933 บาท ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างในอำเภอสันทรายมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่ารายได้เฉลี่ยประชากรของจังหวัดเชียงใหม่อย่างชัดเจน

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลทั้งหมดที่อาศัยและมีกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุดเท่ากันคือ 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากที่สุดเท่ากันคือ 8 คน สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกันคือ 1.48 และ 1.54 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 53.33) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 33.33 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 5-6 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 6.67 เท่ากัน มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 1-2 คนและ 7-8 คน ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ของสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 43.33) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 5-6 คน รองลงมาร้อยละ 40.00 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 10.00 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 7-8 คน และร้อยละ 6.67 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 1-2 คน ซึ่งจากจำนวนสมาชิกเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มพบว่ามีจำนวนใกล้เคียงกันคือ 4 คนและ 5 คน ซึ่งนับได้ว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการคุมกำเนิดของภาครัฐในอดีต ซึ่งส่งผลให้ค่านิยมในการมีบุตรมาก ๆ ลดลงไป ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป ทำให้ขนาดของครอบครัวเปลี่ยนไปสู่ลักษณะครอบครัวเดี่ยวแบบสังคมเมือง ซึ่งสมาชิกในครอบครัวจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูก เท่านั้น

ประสบการณ์การฝึกอบรม

ผลการวิจัยในตารางที่ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีประสบการณ์การฝึกอบรมที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.00) ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมในช่วงปี พ.ศ. 2544 แต่สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) ยืนยันว่าไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม สำหรับจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมน้อยที่สุดเท่ากันคือ 1 ครั้ง แต่มีจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุด 4 ครั้ง ส่วน 2 ครั้งเป็นของสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง สำหรับจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมโดยเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันคือ สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 3 ครั้ง ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมี

จำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1 ครั้ง โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 และ 0.45 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 55.56) มีจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม 2 ครั้ง ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม 1 ครั้ง จากผลการวิจัยอาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์การฝึกอบรมของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของการประกอบอาชีพ ซึ่งสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกลุ่มใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้างของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้มีโอกาสได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นเป็นผู้จัดการฝึกอบรม ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำให้ขาดโอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งโครงการสตรีกับการพัฒนา (2532: 105) กล่าวว่า สตรีที่ทำการเกษตรมักจะไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเทคโนโลยีโดยตรง ทั้ง ๆ ที่ความจริงมีเทคโนโลยีและเครื่องมือมากมายที่อาจจะปรับหรือดัดแปลงให้สตรีเกษตรกรได้ใช้ผ่นแรงและทุนเวลาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ในการทำเกษตร

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของผู้ให้ข้อมูลสองกลุ่ม จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ	
	สตรีที่ทำงานได้รับ	สตรีที่ทำงานไม่ได้
	ค่าจ้าง	รับค่าจ้าง
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	0.00	53.33
ค้าขาย	0.00	26.67
รับจ้างทั่วไป	6.67	0.00
รับราชการ	16.67	0.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10.00	0.00
ลูกจ้าง	66.66	0.00
แม่บ้าน	0.00	20.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ	
	สตรีที่ทำงานได้รับ ค่าจ้าง	สตรีที่ทำงานไม่ได้ รับค่าจ้าง
รายได้		
20,000 บาท และน้อยกว่า	3.33	0.00
20,001 - 50,000 บาท	16.67	0.00
50,001 - 80,000 บาท	53.34	0.00
80,001 - 110,000 บาท	3.33	0.00
110,001 - 140,000 บาท	3.33	0.00
140,001 - 170,000 บาท	0.00	0.00
170,001 บาทและมากกว่า	20.00	0.00
รายได้เฉลี่ย	95,650.00	0.00
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	73,192.24	0.00
รายได้น้อยสุด - มากสุด	10,800 - 273,960	0.00
สมาชิกในครอบครัว		
1-2 คน	6.67	6.67
3-4 คน	53.33	40.00
5-6 คน	33.33	43.33
7-8 คน	6.67	10.00
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย	4	5
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.48	1.54
จำนวนสมาชิกน้อยสุด - มากสุด	2 - 8	2 - 8
ประสบการณ์การฝึกอบรม		
เคยเข้ารับการฝึกอบรม	60.00	16.67
ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม	40.00	83.33

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ร้อยละ	
	สตรีที่ทำงานได้รับ	สตรีที่ทำงานไม่ได้
	ค่าจ้าง	รับค่าจ้าง
จำนวนครั้งที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม		
1 ครั้ง	5.55	80.00
2 ครั้ง	55.56	20.00
3 ครั้ง	22.22	0.00
4 ครั้ง	16.67	0.00
จำนวนครั้งเฉลี่ย	3	1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.78	0.45
จำนวนครั้งน้อยสุด - มากสุด	1 - 4	1 - 2

ตอนที่ 2 สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่

สถานภาพสตรี หมายถึง ชีตชั้นของสตรีที่เข้าถึงหรือควบคุมทรัพยากรวัตถุ ได้แก่ อาหาร รายได้ ที่ดิน และความมั่งคั่งสมบูรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ และทรัพยากรสังคม ซึ่ง ได้แก่ ความรู้ พลัง และเกียรติภูมิภายในครอบครัว ในชุมชนและในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจนั้น ตัวชี้วัดที่เห็นอย่างชัดเจนสามารถศึกษาและเปรียบเทียบได้จาก สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลด้านสถานภาพของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง โดยอาศัยการสอบถาม พูดคุย และสังเกตสภาพแวดล้อมประกอบ และนำแนวทางการวิเคราะห์ สถานภาพของสตรีของ Bradley and Khor (1993 อ้างใน กาญจนา โชคदार, 2538: 9-13) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ ภายในครอบครัว กับ ภายนอกครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถานภาพสตรีภายในครอบครัว

สถานภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยในตารางที่ 3 เกี่ยวกับสถานภาพสตรีภายในครอบครัวด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ในประเด็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินและการรักษาเงิน พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 63.33) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง มีวิธีการเก็บรักษาเงินในลักษณะ สามีและภรรยานำเงินรายได้มารวมกันแต่สามีจะเก็บไว้เองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมอบให้ภรรยาเก็บรักษาและนำมาใช้จ่ายในครอบครัว แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 80.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง กลับมีวิธีการเก็บรักษาเงินอีกลักษณะหนึ่ง คือ สามีและภรรยานำเงินรายได้มารวมกันเก็บรักษาไว้ในธนาคารโดยใช้ชื่อบัญชีร่วมกันและนำเงินที่รวมกันนั้นมาใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนวิธีการเก็บรักษาเงินอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งได้แก่ สามีและภรรยาต่างเก็บรักษาเงินรายได้ของตนเอง โดยแยกบัญชีในธนาคารและแยกกันใช้จ่ายเงินในครอบครัว นั้น มีผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 6.67 และร้อยละ 13.33) มีการปฏิบัติในวิธีการดังกล่าว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจในประเด็นการควบคุมการใช้จ่ายเงินและการรักษาเงินของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มนั้นต่างก็ได้รับการปฏิบัติจากสามีในลักษณะที่ได้รับความไว้วางใจ ซึ่งเป็นที่พอใจของผู้ให้ข้อมูล แต่อำนาจในการตัดสินใจการใช้จ่ายเงินของครอบครัวในเรื่องใหญ่ ๆ ที่ต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมากนั้น มักจะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของสามีเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ผาสุก พงษ์ไพจิตร อ้างในธีรนาถ กาญจนอักษร (2541: 128) ซึ่งระบุไว้ว่า แม้ผู้หญิงจะเป็นผู้เก็บเงินสดก็มิได้หมายความว่า จะมียอำนาจในการใช้นั้น ภรรยาต้องทำหน้าที่เก็บรักษาสมุดเงินฝาก จึงถือว่าการเก็บรักษาเป็นภาระหน้าที่อย่างหนึ่งที่ต้องทำให้ครอบครัวและสามี ส่วนอำนาจในการตัดสินใจใช้นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

สำหรับประเด็นการแบ่งงานกันทำภายในบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ต้องรับผิดชอบงานบ้านทุกอย่าง ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 33.33) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างนั้น สามีรับผิดชอบงานภายในบ้านบางอย่าง อาทิเช่น งานซ่อมแซมบ้าน งานล้างรถ และงานช่างต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 23.34 และร้อยละ 13.33) มีการแบ่งงานกันทำภายในบ้าน

โดยมีญาติที่อาศัยอยู่ด้วยและบุตรที่โตแล้วรับผิดชอบงานภายในบ้านบางอย่าง อันได้แก่ งานทำความสะอาด งานประกอบอาหาร งานจับจ่ายซื้ออาหาร และงานดูแลเด็ก จึงแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง คือทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ต้องรับภาระดูแลกิจการภายในบ้านทุกอย่าง โดยที่สามีมิได้ช่วยแบ่งเบาภาระเลย แต่จะมีบางครอบครัวเท่านั้นที่มีญาติอาศัยอยู่ด้วยหรือเป็นบุตรที่โตแล้ว ก็อาจมาช่วยงานภายในบ้านบ้าง เช่นเดียวกับ Ross (1987 อ้างใน พิมลพรรณ วายาตุ, 2536: 19) ที่กล่าวว่า การที่สามีมีรายได้สูง การแบ่งรับงานบ้านของเขาก็จะมีน้อย และภรรยาที่มีรายได้สูงก็จะมีภาระงานบ้านจากสามีมากขึ้น และ Hood (1983 อ้างใน พิมลพรรณ วายาตุ, 2536: 19) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการต่อรองทางอำนาจว่า ยิ่งภรรยามีรายได้สูงเจอครอบครัวมากขึ้นเท่าใด เธอก็จะยิ่งมีอิทธิพลที่จะดึงสามีของเธอมาช่วยแบ่งรับงานบ้านได้มากขึ้นเท่านั้น

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามสถานภาพสตรีภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ

สถานภาพทางเศรษฐกิจ	สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง		สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
1. การควบคุมการใช้เงินและการรักษาเงิน				
- สามีและภรรยาต่างเก็บรักษาเงินรายได้ของตนเองโดยแยกบัญชีในธนาคารและแยกกันใช้จ่ายเงินในครอบครัว	2	6.67	4	13.33
- สามีและภรรยานำเงินรายได้มารวมกันเก็บไว้ในธนาคารโดยใช้ชื่อบัญชีร่วมกัน และนำเงินที่รวมกันนั้นมาใช้จ่ายในครอบครัว	9	30.00	24	80.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถานภาพทางเศรษฐกิจ	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
- สามีและภรรยานำเงินรายได้มา รวมกัน แต่สามีจะเก็บไว้เองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมอบให้ภรรยาเก็บรักษา และนำมาใช้จ่ายในครอบครัว	19	63.33	2	6.67
2. การแบ่งงานกันทำภายในบ้าน				
- ภรรยารับผิดชอบงานภายในบ้าน ทุกอย่าง อาทิเช่น งานทำความสะอาด สระอาบ งานประกอบอาหาร งาน ซักรีด งานจับจ่ายซื้ออาหารและ ของใช้ และงานเลี้ยงดูบุตร	7	23.33	21	70.00
- ภรรยาและสามีรับผิดชอบงานภายใน บ้านร่วมกัน อาทิเช่น งานทำความสะอาด สระอาบ งานประกอบอาหาร งานซัก รีด งานจับจ่ายซื้ออาหารและของใช้ และงานเลี้ยงดูบุตร	6	20.00	2	6.67
- สามีรับผิดชอบงานเฉพาะอย่าง อาทิ เช่น งานซ่อมแซมบ้าน งานล้างรถ และงานช่างอื่น ๆ	10	33.33	3	10.00
- ญาติที่อาศัยอยู่ในบ้านและหรือบุตร รับผิดชอบงานภายในบ้านบางอย่าง อาทิเช่น งานทำความสะอาด สระอาบ งาน ประกอบอาหาร งานจับจ่ายซื้อ อาหาร และงานดูแลบุตร	7	23.34	4	13.33

สถานภาพทางสังคม

ผลการวิจัยในตารางที่ 4 เกี่ยวกับสถานภาพสตรีภายในครอบครัวด้านสถานภาพทางสังคม ในประเด็นการได้รับโอกาสในการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางสังคมไม่เหมือนกัน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง มีโอกาสไปศึกษาเพิ่มเติมทางวิชาชีพ เช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า รวมถึงการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การประกันคุณภาพ ฯลฯ ทั้งที่ไปสมัครเรียนด้วยตนเองหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น ส่วนผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 46.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างไม่เคยได้รับโอกาสหรือการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อปรับวุฒิทางการศึกษา นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 26.67 และร้อยละ 13.33) ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่างถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดสงขลา จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีโอกาสที่ดีในการได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทางด้านวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะสตรีกลุ่มนี้มีการประกอบอาชีพที่อาศัยความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำงาน และเพื่อโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2535: 192) กล่าวว่า การประกอบอาชีพนั้น ความก้าวหน้าจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีโอกาสเข้ารับการศึกษาศึกษาและอบรมเพิ่มเติม

ในประเด็นการได้รับการยกย่องนับถือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางสังคมเหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.67 และร้อยละ 60.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ได้รับการยกย่องนับถือจากสามีในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องภายในบ้านหรือภายนอกบ้าน รองลงมา (ร้อยละ 26.67 และร้อยละ 30.00) ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ได้รับการยกย่องนับถือจากสามีเฉพาะงานภายในบ้าน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (ร้อยละ 66.67 และร้อยละ 10.00) ได้รับการยกย่องนับถือจากสามีเฉพาะงานภายนอกบ้าน ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า สถานภาพทางสังคมในประเด็นการได้รับการยกย่องนับถือของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ต่างได้รับการยกย่องจากสามีทั้งในเรื่องภายในบ้าน เช่น ให้เป็นผู้ดูแลจัดการเรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้าน การดูแลจัดการเรื่องเกี่ยวกับบุตร การวางแผนเรื่องการจัดงานต่าง ๆ ของครอบครัว และเรื่องภายนอกบ้าน เช่น การไปงานสังคมต่าง ๆ ร่วมกับสามี การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับกองบรรณาธิการ

(2536: 14) ที่กล่าวว่า ปกติแล้วภรรยาในครอบครัวชนบทไทยมักจะทำหน้าที่ควบคุมค่าใช้จ่ายในบ้านทั้งหมด เป็นผู้ดูแลงานบ้านให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย อบรมกุลธิดา และโดยทั่วไปภรรยาสามารถออกงานสังคมเคียงข้างกับสามี

ส่วนประเด็นการดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางสังคมเหมือนกัน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.67 และร้อยละ 66.67) ของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง กล่าวว่า สมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างดูแลตนเองเมื่อมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและทางจิตใจ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 23.33 และร้อยละ 33.33) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม กล่าวว่า สมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและทางจิตใจ จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมในประเด็นการได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวของสตรีทั้งสองกลุ่มเป็นไปในทางเดียวกัน คือสมาชิกในครอบครัวต้องดูแลตัวเองเมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยและยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือในกรณีเกิดปัญหาทางด้านจิตใจก็จะหาวิธีแก้ปัญหาเอง โดยการปรึกษากับบุคคลภายนอก ครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ญาติสนิท หรือบุคคลที่เคารพนับถือ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนไป ครอบครัวต้องมีการปรับตัวให้ยืดหยุ่น ซึ่งปัจจัยที่สำคัญในการอยู่รอดคือ การหารายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งเป็นหน้าที่ของสามีและภรรยาที่ต้องดูแลรับผิดชอบครอบครัวร่วมกัน ดังนั้น สามี ภรรยา และบุตร จึงมีเวลาดูแลซึ่งกันและกันน้อยลง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ทางวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 27) รายงานว่า หลังจากมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงปี 2500 เป็นต้นมา ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เมื่อเป็นอย่างนี้สภาพครอบครัวก็เปลี่ยนแปลงไป พ่อกับแม่พบหน้าลูกน้อยลง จึงมีเวลาอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยตนเองน้อยลง และพิมลพรรณ วายจตุ (2536: 79) กล่าวว่า สามีภรรยาสมัยปัจจุบันไม่ได้เข้ามาดูแลเอาใจใส่กันในทุกเรื่อง ซึ่งปัจจุบันต่างฝ่ายต่างดูแลตัวเองเป็นส่วนใหญ่

สำหรับประเด็นความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางสังคมไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 56.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง สามารถครองเรือนได้อย่างเป็นปกติสุขโดยปราศจากปัญหาใด ๆ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 66.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง มีการครองเรือนอย่างเป็นปกติสุขและไม่ปกติสุขเป็นครั้งคราว สืบเนื่องจากมีปัญหาในครอบครัวบางประการ เช่น

เกิดความขัดแย้งกับสามี เนื่องจากมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน บุตรไม่เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มน้อยจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 3.33 และร้อยละ 20.00) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม มีการครองเรือนอย่างไม่ปกติสุขโดยมีปัญหภายในครอบครัวมากมาย เช่น ปัญหาเรื่องเงินรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ปัญหาที่เกิดจากตัวสามีที่เจ้าชู้ ขอบตีมสุรา หรือโมโหร้าย ปัญหาที่เกิดจากบุตรที่เรียนไม่จบตามที่คาดหวัง เกเร ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างแม้จะมีการครองเรือนอย่างเป็นปกติสุข แต่บางครั้งก็ไม่เป็นปกติสุขด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่สตรีออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เกิดความห่างเหินกับครอบครัวและไม่มีเวลาพบปะพูดคุยกัน และการออกไปทำงานนอกบ้านทำให้มีประสบการณ์ภายนอกบ้านมากขึ้นและมีความคิดเป็นของตัวเอง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านความคิดที่ไม่ตรงกันกับสามี ประกอบกับผู้ชายมีค่านิยมที่จะต้องเป็นใหญ่ในครอบครัว ไม่รับฟังความคิดเห็นของภรรยา เป็นสาเหตุให้เกิดความแตกร้าง เช่นเดียวกับ กาญจนา แก้วเทพ (2544: 87) ที่กล่าวว่า สตรีที่ออกไปทำงานอาชีพและต้องทำงานบ้านด้วยนั้น มีเวลาจำกัดทำให้เกิดความบกพร่องในงานอาชีพหรืองานบ้าน ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกผิดอยู่เสมอ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามสถานภาพสตรีภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง		สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
1. การได้รับโอกาสในการศึกษา				
- ได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา	4	13.33	-	-
- ได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมทางด้านวิชาชีพ	18	60.00	5	16.67
- ไม่เคยได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา	-	-	14	43.6
- ไม่เคยได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเพิ่มเติมทางด้านวิชาชีพ	-	-	5	16.67
- ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่างถิ่นที่อยู่อาศัย	8	26.67	4	13.33
- ไม่ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่างถิ่นที่อยู่อาศัย	-	-	2	6.67
2. การได้รับการยกย่องนับถือ				
- สามีให้การยกย่องนับถือภรรยาในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานภายในบ้านหรือภายนอกบ้าน	20	66.67	18	60.00
- สามีให้การยกย่องนับถือภรรยาเฉพาะงานภายในบ้าน	8	26.67	9	30.00
- สามีให้การยกย่องนับถือภรรยาเฉพาะงานภายนอกบ้าน	2	6.66	3	10.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพทางสังคม	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
3. การเอาใจใส่ดูแลที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัว				
- สมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เมื่อสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีปัญหาทั้งด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ	7	23.33	10	33.33
- สมาชิกในครอบครัวทุกคนต่างดูแลตนเองเมื่อมีปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ	23	76.67	20	66.67
4. ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง				
- ครองเรือนอย่างเป็นปกติสุขโดยปราศจากปัญหาใดๆ	9	30.00	17	56.67
- ครองเรือนอย่างเป็นปกติสุข และไม่ปกติสุขเป็นครั้งคราว สืบเนื่องมาจากมีปัญหาในครอบครัวบางประการ	20	66.67	7	23.33
- ครองเรือนอย่างไม่ปกติสุข โดยมีปัญหาภายในครอบครัวมากมาย	1	3.33	6	20.00

สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผลการวิจัยในตารางที่ 5 เกี่ยวกับสถานภาพสตรีภายในครัวเรือนด้านสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ไม่เหมือนกัน ดังจะเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 33.33) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง มีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครัวเรือนโดยภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนบางเรื่องเท่านั้น แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 36.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในครัวเรือนโดยสามีและภรรยาร่วมกันตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่อง ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 23.33 และร้อยละ 33.33) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม มีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครัวเรือนโดยให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่อง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มนั้น กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีอำนาจเบ็ดเสร็จการตัดสินใจมากกว่ากลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง เนื่องจากสามารถตัดสินใจเรื่องบางเรื่องในครัวเรือนได้โดยไม่ต้องตัดสินใจร่วมกับสามี ซึ่งเรื่องบางเรื่องที่สตรีกลุ่มนี้สามารถตัดสินใจได้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับบุตร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสถานศึกษาให้แก่บุตร การตัดสินใจเรื่องจำนวนบุตร เป็นต้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถตัดสินใจได้เอง ส่วนเรื่องสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว การตัดสินใจยังคงอยู่ที่สามีเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามการที่สตรีได้ออกไปทำงานนอกบ้านนั้นมีผลต่ออำนาจการตัดสินใจที่มีมากขึ้น แม้จะเป็นเพียงการตัดสินใจในเรื่องบางเรื่องก็ถือว่าการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างที่ส่วนมากไม่สามารถตัดสินใจได้เองไม่ว่าจะเป็นเรื่องภายในบ้านหรือเรื่องภายนอกบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ นภาพรณี หะวานนท์ (2520: 31) ที่กล่าวว่า ในเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจระหว่างสามีและภรรยา ได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจระหว่างสามีและภรรยา ในลักษณะการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญของครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากการที่ได้ออกไปพบปะผู้คนได้มีประสบการณ์ภายนอกบ้านเท่าเทียมกับสามี ฉะนั้น ภรรยาจึงสามารถช่วยสามีตัดสินใจในเรื่องสำคัญได้มากขึ้น

สำหรับประเด็นความมีอิสระทางเพศ จากการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มจำนวนเกินครึ่ง (ร้อยละ 56.67 และร้อยละ 53.33) มีการกำหนดช่วงเวลาการมีบุตรและเลือกวิธี

การคุมกำเนิดโดยการตัดสินใจร่วมกันกับสามี ซึ่งโดยรวมแล้วภรรยาจะเป็นผู้รับภาระในการคุมกำเนิดเองโดยการให้ยาเม็ดคุมกำเนิดเมื่อยังไม่ต้องการมีบุตร และเป็นผู้ทำหมันเองเมื่อมีบุตรครบจำนวนตามที่ต้องการแล้ว รองลงมา (ร้อยละ 20.00 และร้อยละ 46.67) ของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม มีการกำหนดช่วงเวลาการมีบุตรและเลือกวิธีการคุมกำเนิดโดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งพบว่าภรรยาก็ยังคงรับภาระในการคุมกำเนิด นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 23.33) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง เป็นผู้ตัดสินใจกำหนดช่วงเวลาการมีบุตร และเลือกวิธีการคุมกำเนิดด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากสตรีกลุ่มนี้ต้องออกไปทำงานนอกบ้านและขาดความพร้อมในการมีบุตร รวมทั้งเกรงว่าหากมีการตั้งครรภ์จะมีผลกระทบต่อการทำงาน และปัญหาด้านสุขภาพของตนเอง ทำให้สตรีกลุ่มนี้เลือกที่จะเป็นผู้กำหนดช่วงเวลาการมีบุตรและเลือกที่จะคุมกำเนิดด้วยตนเอง จากผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า สตรีเกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่ต้องรับภาระในการคุมกำเนิดเอง ไม่ว่าจะโดยการให้ยาเม็ดคุมกำเนิด ฉีดยาคุมกำเนิด หรือการทำหมัน เพราะเห็นว่าหากให้สามีเป็นผู้รับภาระในการคุมกำเนิดจะทำให้สามีไม่มีความสุขในชีวิตสมรส และเป็นสาเหตุให้ออกไปหาความสุขนอกบ้าน ประกอบกับความเชื่อเรื่องการทำหมันว่าจะทำให้สมรรถภาพการทำงานลดลง สตรีจึงต้องเป็นผู้ทำหมันเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา ไชยถาวร (2538: 52) ที่กล่าวว่า ในด้านของความเชื่อทางด้านการคุมกำเนิด และภาระที่ฝ่ายภรรยาต้องรับผิดชอบในการเป็นผู้คุมกำเนิดเอง ไม่ว่าจะเป็นการทานยาเม็ดคุมกำเนิดหรือการทำหมัน ต่างตกเป็นภาระของฝ่ายภรรยาเองทั้งสิ้น แสดงให้เห็นความไม่ทัดเทียมกันในความรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้สตรีเองต้องตกเป็นผู้เสี่ยงต่อภาระการคุมกำเนิด และตกเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายสตรีโดยสิ้นเชิง

ในประเด็นความรุนแรงภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม มีสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.68 และร้อยละ 76.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ยืนยันว่า สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกัน แต่ไม่ถึงขั้นการใช้กำลัง ส่วนผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม (ร้อยละ 10.00 เท่ากัน) ยืนยันว่า สมาชิกในครอบครัวไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน และไม่มีการใช้กำลัง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 3.33 และร้อยละ 13.33) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม ยืนยันว่า สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะกันจนถึงขั้นใช้กำลัง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีวิถีครอบครัวที่ดี แม้จะมีการทะเลาะวิวาทกันบ้างแต่ก็ไม่ถึงขั้นใช้กำลัง ซึ่งในการอยู่ร่วมกันย่อมมีความขัดแย้งจนถึงขั้นมีปากเสียงกันเป็นธรรมดา แต่ก็สามารถยุติความขัดแย้งได้โดยการใช้เหตุผลมาถกเถียงกัน หรือไม่ก็ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะหยุดได้เสียก่อนเพื่อมา

ปรับความเข้าใจกันภายหลังเมื่ออารมณ์ดีขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปัจจุบันสตรีสามารถใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขโดยไม่ต้องอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าสามีและต้องยอมสามีในทุกเรื่อง ทั้งนี้ พรพิไล ถมั่งรักษัสัตว์ (2539: 103) ได้กล่าวว่า ในการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เอารัดเอาเปรียบสตรีและในการเห็นว่าสตรีสามารถพึ่งตนเองได้ดีเท่าเทียมบุรุษ เป็นการพยายามเปลี่ยนค่านิยมในการลดสถานะบุรุษเป็นใหญ่ลงได้บ้าง และพยายามให้บุรุษมีโลกทัศน์ที่สอดคล้องประสานระหว่างสองเพศไม่ใช่คงลักษณะตายตัวของเพศหนึ่งเพศใด และให้เชื่อว่าบทบาทแต่ละเพศจะปรับให้ดีขึ้น เข้ากันได้มากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อสภาวะแวดล้อมและเทคโนโลยีเปลี่ยน อาจจะเป็นการปรับคุณค่าและโลกทัศน์ในการอยู่ร่วมกันได้ส่วนหนึ่ง

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามสถานภาพสตรีภายในครอบครัว ด้านสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
1. อำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน				
- สามีเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่อง	3	10.00	10	33.33
- สามีและภรรยาช่วยกันตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่อง	8	26.67	11	36.67
- ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนบางเรื่อง	10	33.33	4	13.33
- สามีเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนบางเรื่อง	8	26.67	5	16.67
- ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่อง	1	3.33	-	-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
2. ความมีอิสระทางเพศ				
- สามีเป็นผู้กำหนดช่วงเวลามีบุตรและเลือกวิธีการคุมกำเนิด	6	20.00	14	46.67
- สามีและภรรยาช่วยกันกำหนดช่วงเวลามีบุตรและเลือกวิธีการคุมกำเนิด	17	56.67	16	53.33
- ภรรยาเป็นผู้กำหนดช่วงเวลามีบุตรและเลือกวิธีการคุมกำเนิด	7	23.33	-	-
3. ความรุนแรงภายในครอบครัว				
- สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกันจนถึงขั้นใช้กำลัง	1	3.33	4	13.33
- สมาชิกในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทกันแต่ไม่ถึงขั้นใช้กำลัง	26	86.67	23	76.67
- สมาชิกในครอบครัวไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน และไม่มีการใช้กำลัง	3	10.00	3	10.00

สถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว

สถานภาพทางการเมือง

ผลการวิจัยในตารางที่ 6 เกี่ยวกับสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัวด้านสถานภาพทางการเมือง ในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้ง พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีอำนาจการตัดสินใจในด้านการเลือกตั้งที่คล้ายคลึงกัน ดังจะเห็นได้จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 76.67) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และผู้ให้ข้อมูลจำนวนครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีการตัดสินใจเลือกตั้งด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ใบประกาศ และนโยบายของผู้สมัครเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และผู้ให้ข้อมูลอีกกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 13.33 และ ร้อยละ 33.33) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม มีการตัดสินใจเลือกตั้งโดยต้องปรึกษากันภายในครอบครัวก่อน โดยฟังความเห็นของสามีหรือสมาชิกในครอบครัวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ 10.00 และ ร้อยละ 16.67) ของสตรีทั้งสองกลุ่ม มีการตัดสินใจเลือกตั้งโดยเลือกตามสามี ทั้งนี้เนื่องจากสามีมีความรู้ด้านการเมืองมากกว่าตนเอง หรือสามีเป็นหัวหน้าของคู่สมรสรับเลือกตั้ง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางการเมืองในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในด้านการเลือกตั้งของสตรีทั้งสองกลุ่ม เป็นการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยกล่าวว่าได้อาศัยปัจจัยต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นจากสื่อต่าง ๆ หรือความชอบส่วนตัวที่มีต่อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผลจากการที่รัฐบาลได้มีการรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีผลกระทบให้สตรีออกมาใช้สิทธิ์มากขึ้นกว่าในอดีต แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจเลือกตั้งนั้นจะเป็นการเลือกตั้งโดยใช้ดุลพินิจของตนอย่างแท้จริง หรือเป็นแค่เพียงการใช้สิทธิ์ของตนเท่านั้น ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2535: 107) กล่าวว่า แม้ว่าผู้หญิงไทยปัจจุบันออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในจำนวนใกล้เคียงกับผู้ชาย แต่ยังไม่เคยสำรวจกันอย่างจริงจังว่าการตัดสินใจเลือกผู้แทนของผู้หญิงนั้นเป็นการตัดสินใจอย่างอิสระหรือเปล่า หรือเป็นเพียงแม่บ้านที่เลือกตามสามี หรือลูกสาวที่เลือกตามพ่อเท่านั้น ซึ่งเชื่อว่าสถานการณ์ส่วนใหญ่จะเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจอย่างอิสระนั้นจะต้องมีปัจจัยหลายอย่างมาประกอบ ปัจจัยตัวหนึ่งคือ การได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน ปัจจุบันยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่า สตรีไทยอ่านหนังสือพิมพ์กันมากน้อยแค่ไหน และอ่านข่าวการเมืองจำนวนเท่าใด แต่นิตยสารสำหรับสตรีนั้นมีเรื่องการเมือง น้อยกว่าเรื่องการบ้าน การครัว การเสริมสวย การทำนายโชคชะตา ซึ่งเมื่อขาดปัจจัยด้านข้อมูล การตัดสินใจอย่างเป็นอิสระย่อมทำได้ยาก

ส่วนประเด็นของอำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางการเมืองไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.00) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมร่วมกับสามี ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 63.33) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างนั้น มีการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง (ร้อยละ 6.67) มีการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมโดยสามีเป็นผู้ตัดสินใจแทน เนื่องจากสามีมีตำแหน่งเป็นผู้นำของหมู่บ้านและเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีอำนาจในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง โดยสามีมิได้เข้ามาบีบบังคับในการตัดสินใจเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีกลุ่มนี้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม จะมีเวลาว่างในช่วงวันหยุดงานเท่านั้น และได้ใช้เวลาว่างในช่วงนี้อยู่กับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2544: 24) ที่กล่าวว่า สตรีส่วนใหญ่ใช้เวลาในช่วงกลางวันในการทำงาน คือประมาณวันละ 12 ชั่วโมง โดยที่ใช้เวลาประมาณแปดชั่วโมงในการประกอบอาชีพและใช้เวลาประมาณสี่ชั่วโมงกับครอบครัว สำหรับวันหยุดสุดสัปดาห์ประมาณสองวัน สตรีก็ใช้เวลากับครอบครัวอีกเช่นกัน

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทางการเมือง

สถานภาพทางการเมือง	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
1. อำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้ง				
- ภรรยาตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ใบประกาศ และนโยบายของผู้สมัคร เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจ	23	76.67	15	50.00
- ภรรยาตัดสินใจเลือกตั้งโดยมีการปรึกษากันภายในครอบครัวก่อน โดยฟังความเห็นของสามีหรือสมาชิกในครอบครัวเพื่อประกอบการตัดสินใจ	4	13.33	10	3.33
- ภรรยาตัดสินใจเลือกตั้งโดยเลือกตามสามี ทั้งนี้เนื่องจากสามีมีความรู้ทางด้านการเมืองมากกว่าตนเอง หรือสามีเป็นหัวหน้าของครอบครัวรับเลือกตั้ง	3	10.00	5	16.67

ตารางที่ 6 (ต่อ)

สถานภาพทางการเมือง	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=30)		(n=30)	
2. อำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม				
- ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง	19	63.33	6	20.00
ในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม				
- สามีเป็นผู้ตัดสินใจให้ภรรยาในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม	-	-	2	6.67
- ภรรยาและสามีตัดสินใจร่วมกัน	11	36.67	22	73.33
ในการเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม				

สถานภาพทางสังคม

ผลการวิจัยในตารางที่ 7 เกี่ยวกับสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัวด้านสถานภาพทางสังคม ในประเด็นการเข้าร่วมกิจกรรมในองค์กรต่าง ๆ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม มีสถานภาพทางสังคมไม่เหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) ของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านและไม่ได้มีตำแหน่งที่สำคัญในกลุ่มกิจกรรมหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งประธาน ตำแหน่งกรรมการ และแม้แต่การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้าน ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจำนวนเกินครึ่ง (ร้อยละ 53.34) ของกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม เช่น สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ และสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 3.33 และร้อยละ 10.00) ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในฐานะเป็นกรรมการกลุ่มกิจกรรม เช่น เลขากลุ่มกิจกรรม เภรณญิกกลุ่มกิจกรรม

เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านและมีการเข้าร่วมกิจกรรมในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการประชุมสมาชิกกลุ่ม หรือการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มกิจกรรม จึงแสดงให้เห็นว่าสตรีกลุ่มนี้เป็นผู้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน มีความใกล้ชิดและผูกพันกับถิ่นที่อยู่อาศัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการประกอบอาชีพของสตรีกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ที่มีวัฒนธรรมการช่วยเหลือกันโดยการแลกเปลี่ยนแรงงาน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งสมสุข หินวิมาน (2544: 15-169) กล่าวว่า "งาน" ของคนไทยมีพื้นฐานมาจากสภาพความเป็นสังคมเกษตรกรรม ภายใต้ความสัมพันธ์ของชุมชนที่เหนียวแน่น ทำให้งานเกษตรมิได้ตัดสายพันธะที่เชื่อมร้อยกิจกรรมอื่น ๆ ไปโดยสิ้นเชิงแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบเกษตรดั้งเดิมจึงผสมเอาไว้ซึ่งทั้งงานอาชีพและกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชาวบ้านเห็นว่ามีคุณค่าเทียบเท่ากับงาน กิจกรรมอื่นที่มีในงานอาชีพและไม่ให้ผลตอบแทนที่ชัดเจนในทางเศรษฐกิจ

สำหรับประเด็นการร่วมงานสังคัม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.66 และร้อยละ 53.33) กล่าวว่า ได้ไปร่วมงานสังคัมในหมู่บ้านบางครั้งในฐานะสมาชิกของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 36.67 และร้อยละ 6.67) กล่าวว่า ได้ไปร่วมงานสังคัมในหมู่บ้านบางครั้งในฐานะภรรยาของแขกผู้มีเกียรติ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 6.67 เท่ากัน) กล่าวว่า ได้ไปเข้าร่วมงานสังคัมในหมู่บ้านบางครั้งในฐานะผู้นำชุมชน อาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางสังคมในประเด็นการร่วมงานสังคัมของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่ม ต่างมีการปฏิบัติตนในการเข้าร่วมงานสังคัมโดยจะเข้าร่วมงานเป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้วิถีชีวิตชนบทดั้งเดิมได้เปลี่ยนไป ทุกครอบครัวต่างดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดแต่อย่างไรก็ตามสตรีก็ยังให้ความสำคัญกับงานสังคัมในถิ่นที่อยู่อาศัยโดยตระหนักถึงการเป็นสมาชิกของชุมชน โดยเข้าร่วมงานบางครั้งที่มีโอกาสแม้จะไม่สามารถเข้าร่วมได้ทุกครั้งที่ตาม ซึ่งสอดคล้องกับ สุธีรา ทอมสันและเมทินี พงษ์เวช (2541: 7) ที่กล่าวว่า การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนั้น ค่านิยมประเพณี ความเชื่อ และทัศนคติต่าง ๆ ที่ชุมชนยึดถือ จะถูกถ่ายทอดกันในระหว่างสมาชิกของชุมชน จากมุมมองนี้ ผู้หญิงนับเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่มีศักยภาพยิ่ง

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ
1. การเข้าร่วมกิจกรรมในองค์การต่าง ๆ				
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน	-	-	1	3.33
ในฐานะเป็นประธานกลุ่มกิจกรรม				
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ใน	1	3.33	3	10.00
ฐานะเป็นคณะกรรมการกลุ่มกิจกรรม				
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน ใน	4	13.33	16	53.34
ฐานะสมาชิกกลุ่มกิจกรรม				
- ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน	25	83.33	10	33.33
เนื่องจากไม่ได้เป็นประธาน เป็น				
กรรมการหรือสมาชิกกลุ่มกิจกรรม				
ใด ๆ				
2. การร่วมงานสังคม				
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้านทุกครั้ง	3	10.00	1	3.33
ในฐานะภรรยาของแขกผู้มีเกียรติ				
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้าน	11	36.67	2	6.67
บางครั้งในฐานะภรรยาของแขก				
ผู้มีเกียรติ				
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้านทุกครั้ง	-	-	1	3.33
ในฐานะผู้นำชุมชน				

ตารางที่ 7 (ต่อ)

สถานภาพทางสังคม	สตรีที่ทำงานได้รับ		สตรีที่ทำงานไม่ได้	
	ค่าจ้าง		รับค่าจ้าง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=30)		(n=30)	
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้าน บางครั้งในฐานะผู้นำชุมชน	2	6.67	2	6.67
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้านทุกครั้ง ในฐานะสมาชิกชุมชน	-	-	8	26.67
- ได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้าน บางครั้งในฐานะสมาชิกชุมชน	14	46.66	16	53.33

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
(SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย
(Summary)

การวิจัยเรื่อง สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และสถานภาพสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีที่มีอายุระหว่าง 25-55 ปี สมรสแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ซึ่งอาศัยและมีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็นสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน และเป็นสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi – stages random sampling) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS/PC⁺) และใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistics) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีอายุเฉลี่ย 37 ปี ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีอายุเฉลี่ย 44 ปี ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีอายุต่ำสุดเท่ากันคือ 25 ปี และอายุสูงสุดของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างเท่ากับ 54 ปี ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างเท่ากับ 55 ปี สำหรับระดับการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้

นี้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้าง ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างประกอบอาชีพด้านการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 75,650 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 273,960 บาท และต่ำสุด 10,800 บาท สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง มีจำนวน 4 คน และ 5 คน ตามลำดับ และในด้านประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมในช่วงปี พ.ศ. 2544 พบว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 3 ครั้ง ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีจำนวนครั้งเฉลี่ย 1 ครั้ง

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และสถานภาพสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง

ผลการวิจัย สถานภาพสตรีภายในครอบครัวด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ในประเด็นการควบคุมการใช้และการรักษาเงินของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพคล้ายคลึงกัน คือสามีและภรรยา มีการนำรายได้มารวมกัน ให้ภรรยาเป็นผู้เก็บรักษาเงินสดและสมุดเงินฝากธนาคาร ส่วนประเด็นการแบ่งงานกันทำภายในบ้าน ผลการวิจัยพบว่า สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีการแบ่งรับภาระงานภายในบ้านจากสามีและสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างต้องรับผิดชอบงานบ้านเองทุกอย่าง สำหรับสถานภาพสตรีภายในครอบครัวด้านสังคม ในประเด็นการได้รับโอกาสในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีโอกาสด้านการได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติม ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างไม่เคยได้รับโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติม ในประเด็นการได้รับการยกย่องนับถือ พบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มต่างได้รับการยกย่องนับถือทั้งในเรื่องงานภายในบ้านและงานภายนอกบ้าน และประเด็นการดูแลเอาใจใส่ที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัวนั้น ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มต่างดูแลตนเองเมื่อมีปัญหาทั้งทางร่างกายและทางด้านจิตใจ ส่วนประเด็นความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง พบว่า สตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง มีการครองเรือนอย่างเป็นปกติสุขและไม่เป็นปกติสุขเป็นครั้งคราว ส่วนสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีการครองเรือนอย่างเป็นปกติสุข และสถานภาพสตรีภายในครอบครัวด้านสถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีอำนาจตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนบางเรื่อง ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีอำนาจการตัดสินใจกิจการภายในครัวเรือนทุกเรื่องร่วมกับสามี ส่วนประเด็นความมีอิสระทางเพศ พบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีการตัดสินใจร่วมกับสามีในการกำหนดช่วงเวลาการมีบุตรและเลือกวิธีการคุมกำเนิด และในประเด็นความ

รุนแรงภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในครอบครัวของสตรีทั้งสองกลุ่มต่างมีการทะเลาะวิวาทกันแต่ไม่ถึงขั้นการใช้กำลัง

สำหรับสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัว ด้านสถานภาพทางการเมือง ในประเด็นอำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้งของกลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างและกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง พบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มมีอำนาจในการตัดสินใจที่คล้ายคลึงกัน โดยมีการตัดสินใจเลือกตั้งด้วยตนเอง ซึ่งอาศัยข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ และนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนประเด็นอำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างมีการตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่กลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างมีการตัดสินใจร่วมกับสามี และสถานภาพสตรีภายนอกครอบครัวด้านสถานภาพทางสังคม ในประเด็นการเข้าร่วมกิจกรรมในองค์กรต่าง ๆ พบว่า กลุ่มสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเนื่องจากไม่ได้เป็นประธาน กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่มกิจกรรมใด ๆ ส่วนกลุ่มสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างได้เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านในฐานะสมาชิกกลุ่มกิจกรรม และในประเด็นการร่วมงานสังคม ผลการวิจัยพบว่า สตรีทั้งสองกลุ่มได้ไปร่วมงานสังคมในหมู่บ้านบางครั้งในฐานะสมาชิกของชุมชน

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

ผลการวิจัย เรื่องสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง กับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสตรีทั้งสองกลุ่มมีสถานภาพภายในครอบครัว และสถานภาพภายนอกครอบครัวที่คล้ายคลึงกัน และมีความแตกต่างกันในบางประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโครงการและผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่รับผิดชอบงานพัฒนาสถานภาพสตรีไทย

1. ควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพสตรีในชนบท เพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง โดยศึกษาถึงความต้องการของสตรี และศึกษาถึงทรัพยากรท้องถิ่น และช่องทางการตลาด จากนั้นให้นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำโครงการ

ฝึกอบรมวิชาชีพในเรื่องที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ศึกษามา และจัดสรรงบประมาณให้ผู้ปฏิบัติงานนำไปดำเนินการต่อไป

2. ควรจัดให้มีโครงการสร้างโอกาสทางการศึกษา โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการรณรงค์ให้สตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้างได้มีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มเติม และส่งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครเข้าไปทำงานในท้องถิ่นในลักษณะโน้มน้าวหรือจูงใจให้สตรีมีความตื่นตัวที่จะเข้ารับการการศึกษา ทั้งนี้ต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษา และประสานงานกับหน่วยงานจัดการศึกษาต่าง ๆ ให้รับสตรีที่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าวเข้ารับการการศึกษาและจัดเจ้าหน้าที่คอยดูแลและให้กำลังใจให้สตรีชนบทกลุ่มนี้ได้ศึกษาจนถึงขั้นสูงสุดเท่าที่พวกเขาสามารถทำได้

3. ควรจัดให้มีโครงการสานสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เพื่อมุ่งให้เกิดการดูแล เอาใจใส่ซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัวสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง และสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง โดยประสานงานกับประธานองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อระบุนวัตกรรมประสงค์และวางแผนร่วมกันในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับโครงการประสานสัมพันธ์ดังกล่าว และควรจัดสรรงบประมาณเข้าสมทบพร้อมจัดเจ้าหน้าที่ไปร่วมงานในทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกระยะ

4. ควรจัดให้มีโครงการร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อชักชวนสตรีชนบททั้งสองกลุ่ม โดยเฉพาะสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น โดยการประสานงานกับประธานองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการร่วมกัน และมอบหน้าที่ให้แก่ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการประชุมสมาชิกในตำบลเพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการและประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นให้แก่สตรีได้รับทราบ เพื่อโน้มน้าวจิตใจของสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง ให้สละเวลาที่ว่างจากการประกอบอาชีพมาร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในท้องถิ่นทุกกิจกรรม และควรมีการจัดสรรงบประมาณในรูปของค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมทำงานในโครงการดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
(Recommendations for Further Study)

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้าง กับสตรีที่ทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้างที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง เพื่อเปรียบเทียบถึงควม มั่นและความแตกต่างระหว่างสตรีชนบทกับสตรีที่อยู่ในเขตเมือง ซึ่งผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ประกอบการแก้ไขสถานภาพสตรีให้ดียิ่งขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะลักษณะส่วนบุคคลด้านการประกอบอาชีพของสตรีซึ่งอยู่ในฐานะภรรยาเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสำรวจถึงอาชีพของสามีด้วยเพื่อเปรียบเทียบว่าสถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง ที่สามีประกอบอาชีพเดียวกัน ทั้งนี้จะทำให้การเปรียบเทียบสถานภาพสตรีทั้งสองกลุ่มชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม
(BIBLIOGRAPHY)

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2535. รายงานการประชุมสมัชชาสตรีแห่งชาติ ครั้งที่ 1 "ปีสตรีไทย"
พ.ศ.2535. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์ จำกัด (มหาชน).

กองบรรณาธิการ. 2536. ผู้หญิง มุมมองในการพัฒนา. วารสารสังคมพัฒนา. 21(1): 10-30.

กาญจนา แก้วเทพ. 2535. ม่านแห่งอคติความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม.
กรุงเทพมหานคร: สูดจิตออฟเซต.

_____. 2544. สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ. กรุงเทพมหานคร:
หจก.อรุณการพิมพ์.

กาญจนา ไชคถาวร. 2538. การเปลี่ยนแปลงสวัสดิการและสถานภาพสตรีหลังการประกอบ
อาชีพเสริมด้านการทอผ้า : กรณีศึกษาสตรีชนบท ตำบลแม่ฮอน กิ่งอำเภอแม่ฮอน
จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2535. การประชุมสมัชชาสตรีแห่งชาติ
ครั้งที่ 1 "ปีสตรีไทย" พุทธศักราช 2535. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป
จำกัด(มหาชน).

_____. 2536. สตรี ความท้าทายจากปัจจุบัน สู่ปี คศ. 2000. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. 2539. รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ
ต่อสตรีในทุกรูปแบบของประเทศไทยฉบับที่2 และฉบับที่3 (ฉบับรวม).
กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด (มหาชน).

..... 2540. ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

..... 2544. สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ . กรุงเทพมหานคร:
หจก.อรุณการพิมพ์.

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านจัดทำแผนหลักงานสตรี คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรี
แห่งชาติ (กสส.). 2537. นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว(พ.ศ. 2535-2554).
กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

คณะอนุกรรมการเฉพาะด้านประสานระบบข้อมูลและสารสนเทศ. 2539. สถิติหญิง-ชาย 2533.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ข้อมูลสตรี สำนักงาน กสส.

เคอรี่ ริดเดอร์ และนาถภรณ์ หะวานนท์. 2538. การมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงใน
ครอบครัวไทย: นโยบายที่มีต่อการพัฒนาประเทศและสวัสดิการสังคม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพลส.

โครงการสตรีกับการพัฒนา มูลินิสสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์. 2532. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางในการส่งเสริม
บทบาทสตรีเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

..... 2533. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางในการส่งเสริม
บทบาทสตรีเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

งามพิศ สัตย์สงวน. 2543. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท รามการพิมพ์
จำกัด.

จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิช. 2541. รายงานการวิจัยความรับผิดชอบต่อ
ครอบครัวและการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ
ผู้บริหารหญิง. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. 2540. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: บริษัทเท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล
 พับลิเคชั่น.

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน. 2533. เอกสารวิชาการด้านสตรีศึกษา นโยบายและกลยุทธ์
การพัฒนาสตรีของรัฐ ชุดที่ 1. เชียงใหม่: โครงการสตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชูศรี กีดำรงกุล. 2526. สตรีชนบท: **หุ้นส่วนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพัฒนา.**
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ณรงค์ เล็งประชา. 2527. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.

ธีรนาถ กาญจนอักษร. 2541. **การต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีและความเสมอภาค.** กรุงเทพมหานคร.
 สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพลส.

นภาพรณี หะวานนท์. 2520. **ผลการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาต่อความสัมพันธ์**
ภายในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

บัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ. 2535. **ม่านแห่งอคติความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม.**
 กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิอารมณ์ พงศ์พันธุ์.

บุญธรรม เทศนา. 2520. **สังคมวิทยา.** เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ประเสริฐ แยมกสินฟุ้ง. 2531. **สังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

พรพิไล ฅมรงค์สัตว์. 2539. **ปรัชญาผู้หญิง**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงเพชร สุรัตน์กุล. 2542. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมลพรรณ วายจตุ. 2536. **สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย: การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ภัสสร ลิมานนท์. 2542. **บทบาทเพศ สถานภาพสตรีกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัทนา พนานิรามย์. 2541. **โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.

สมสุข หินวิมาน. 2544. **สตรีศึกษา 2 ผู้หญิงกับประเด็นต่าง ๆ**. กรุงเทพมหานคร: หจก.อรุณการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2536. **ผลการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การจัดการทางวัฒนธรรมในวันสำคัญเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2544. **รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2543**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ พับลิเคชั่น จำกัด.

สุขุม ศรีบุรินทร์. 2525. **สังคมวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: ภาคสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช. 2541. ผู้หญิง: กระแสหลักของการเปลี่ยนแปลงสังคมใน 5 ปีข้างหน้า. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี.

สุนิลา ทนุผล. 2544. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สุพัตรา สิงห์ลกะ. 2535. เครื่องหมายแห่งความรุ่งเรืองคือสภาพแห่งสตรี. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

สุพัตรา สุภาพ. 2528. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุพิศวง ธรรมพันทา. 2540. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: ไม้ระบุดสถานที่พิมพ์.

เสริม วินิจชัยกุล. 2525. พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

เสาวนีย์ จิตหมวด. 2532. มนุษย์กับสังคม. ธนบุรี: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ วิทยาลัยครูธนบุรี.

เสาวลักษณ์ ขายทวีป. 2540. สังคมวิทยา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อมรา พงศาพิชญ์ และวิมลศิริ ชำนาญเวช. 2541. สถานภาพสตรีทางกฎหมายและสังคม. กรุงเทพมหานคร: CANADA FUND.

อารีย์ จริยานุรักษ์กุล. 2528. สถานภาพและบทบาททางวิชาชีพของแพทย์สตรีในสังคมในปัจจุบัน: ในทัศนะของแพทย์สตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

สถานภาพสตรีที่ทำงานได้รับค่าจ้างกับทำงานไม่ได้รับค่าจ้าง

ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

คำแนะนำ ผู้สัมภาษณ์ โปรดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลให้ครบทุกข้อ โดยระบุคำตอบของผู้ให้ข้อมูลลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความที่เป็นคำตอบ

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี
2. ท่านได้รับการศึกษาในระบบจากสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชนชั้นสูงสุดในระดับใด
 - () ประถมศึกษาตอนต้น
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - () ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - () ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส./ปวท.)
 - ()ปริญญาตรี
 - () อื่น ๆ โปรดระบุ.....
3. ท่านประกอบอาชีพใด
 - () เกษตรกรรม
 - () ค้าขาย
 - () รับจ้างทั่วไป
 - () รับราชการ
 - () พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - () อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. ในรอบปี พ.ศ.2544 ท่านมีรายได้จากการประกอบอาชีพ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

5. ในปัจจุบันท่านมีบุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน และมีกิจกรรมร่วมกัน จำนวน.....คน
6. ในรอบปี พ.ศ.2544 ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อท่านหรือไม่
- () เคยเข้ารับการฝึกอบรม
- () ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม
- หากท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องดังกล่าวในรอบปี พ.ศ.2544 ท่านเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน.....ครั้ง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพสตรี

คำแนะนำ ให้ผู้สัมภาษณ์ ทำความเข้าใจแนวคิดในแต่ละประเด็นให้ถ่องแท้ก่อนที่จะเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยอาศัยการพูดคุยและสังเกตสภาพแวดล้อมประกอบ จากนั้นให้ระบุคำตอบในรูปแบบสัมภาษณ์

ภายในครอบครัว

สถานภาพทางเศรษฐกิจ

1. การควบคุมการใช้เงินและรักษาเงิน

1.1 ในครอบครัวของท่านมีการจัดการในเรื่องการใช้เงินอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ในครอบครัวของท่านมีการจัดการในเรื่องการเก็บรักษาเงินอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. การแบ่งงานกันทำภายในบ้าน

2.1 ท่านรับผิดชอบงานภายในบ้านอะไรบ้าง และรับผิดชอบลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 สามีมของท่านรับผิดชอบงานภายในบ้านอะไรบ้าง และรับผิดชอบลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 บุตรหรือญาติของท่านที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน รับผิดชอบงานภายในบ้านอะไรบ้าง และรับผิดชอบในลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

.....

สถานภาพทางสังคม

1. การได้รับโอกาสในการศึกษา

- 1.1 หลังจากที่ท่านแต่งงานแล้ว ท่านได้ไปรับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อปรับวุฒิการศึกษา หรือได้ไปสมัครเรียนด้านวิชาชีพเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพบ้างหรือไม่ และเป็นการเรียนรู้ในด้านใด

.....

.....

.....

.....

.....

- 1.2 หลังจากแต่งงานแล้ว ท่านได้ไปรับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะหรือไม่ และเป็นการเข้ารับการอบรมในด้านใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 1.3 หลังจากแต่งงานแล้ว ท่านมีโอกาสไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดที่ท่านอาศัยอยู่ หรือจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยนี้หรือไม่ และได้ไปเยี่ยมชมในที่ใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การได้รับการยกย่องนับถือ/เชิดชู

- 2.1 เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาเยี่ยมเยียนในบ้านของท่าน มีการต้อนรับอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2.2 เมื่อครอบครัวของท่านจะจัดงานทำบุญบ้าน ก่อนเริ่มงานมีการเตรียมงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. การเอาใจใส่ดูแลที่มีต่อกันของสมาชิกในครอบครัว

3.1 ท่านเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีหรือไม่ สมาชิกในครอบครัวของท่านได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 เมื่อท่านเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ได้รับการดูแลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องเดินทางไปร่วมงานหรือไปธุระในที่ห่างไกลจากหมู่บ้านที่ท่านอาศัย ท่านได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือในการเดินทางอย่างไร

.....

.....

.....

4. ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

4.1 การที่ท่านได้แต่งงานมีครอบครัวมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้น ท่านมีสิ่งใดที่ประทับใจบ้าง โปรดเล่ากรณีเหล่านั้นให้ฟัง

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 จากชีวิตการสมรสในช่วงเวลาหนึ่ง ท่านมีสิ่งใดที่ทำให้ท่านเสียใจ ทุกข์ใจบ้าง โปรดเล่า
กรณีเหล่านั้นให้ฟัง

.....

.....

.....

.....

.....

สถานภาพทางการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1. อำนาจการตัดสินใจในครัวเรือน

1.1 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในบ้าน มีการจัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ท่านและสามีมีการวางแผนเรื่องอนาคตการศึกษาแก่บุตรอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความมีอิสระทางเพศ

2.1 หลังจากที่ท่านกับสามีแต่งงานกันได้มีการปรึกษาหารือกันเรื่องการมีบุตรอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ภายหลังจากการแต่งงาน ท่านและสามีมีวิธีการคุมกำเนิดอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ความรุนแรงภายในครอบครัว

3.1 ท่านกับสามีเคยมีเรื่องขัดแย้งกันหรือไม่ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องใด และมีวิธีการยุติปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 สมาชิกในครอบครัวของท่านเคยมีปัญหาขัดแย้งกันหรือไม่ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องใด และมีวิธีการยุติปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภายนอกครอบครัว

สถานภาพทางด้านการเมือง

1. อำนาจการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

1.1 โปรดเล่าเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 โปรดเล่าเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
ของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 โปรดเล่าเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) ของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. อำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

2.1 เมื่อท่านถูกรับเชิญไปร่วมงานแต่งงานในหมู่บ้าน ท่านมีขั้นตอนการไปร่วมงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 เมื่อท่านถูกรับเชิญไปร่วมงานบวชในหมู่บ้าน ท่านมีขั้นตอนการไปร่วมงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมผลิตสินค้า 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล หรือไม่ และมีขั้นตอนหรือเงื่อนไขอย่างไรในการเข้าร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

สถานภาพทางสังคม

1. การเข้าร่วมกิจกรรมในองค์กรต่าง ๆ

1.1 ในกรณีที่กลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านได้มีการรวมกลุ่มผลิตสินค้า ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมลักษณะใด และเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งหรือไม่

.....

.....

.....

.....

1.2 ในกรณีที่ทีมงานวัดในหมู่บ้าน ท่านได้ไปช่วยงานหรือไม่ และทำหน้าที่ใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ในฐานะที่ท่านเป็นสตรีในหมู่บ้าน เมื่อหมู่บ้านมีกิจกรรมเกิดขึ้น ท่านได้ทำหน้าที่ใดบ้าง และเป็นงานที่มีลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การร่วมงานสังคม

2.1 ท่านเข้าร่วมงานแต่งงานของคนในหมู่บ้านทุกครั้งหรือไม่ และมีหลักอย่างไรในการตัดสินใจไปร่วมงาน

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านเข้าร่วมงานบวชในหมู่บ้านทุกครั้งหรือไม่ หรือมีหลักเกณฑ์การเข้าร่วมงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 เมื่อวัดในหมู่บ้านของท่านได้จัดงานบุญขึ้น ท่านได้เข้าร่วมงานหรือไม่ และจะเข้าร่วมงานในลักษณะใด

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย
(Biographical Sketch)

- ชื่อ-สกุล:** นางสาวนภาพร ชมดวง
- วัน เดือน ปีเกิด** 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515
- ประวัติการศึกษา**
- พ.ศ. 2531 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสันทรายวิทยาคม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
 - พ.ศ. 2534 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาการบัญชี โรงเรียนศรีธนาพณิชยการ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 - พ.ศ. 2536 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการตลาด สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 - พ.ศ. 2540 ปริญญาตรี สาขาการจัดการทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคใต้ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- ประวัติการทำงาน**
- พ.ศ. 2536 ตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
 - พ.ศ. 2537 ตำแหน่งหัวหน้าส่วนจัดเก็บเอกสาร ฝ่ายการตลาด บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
- การศึกษาต่องานต่างประเทศ**
- มหาวิทยาลัยเกษตรธนบุรี มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน พ.ศ. 2544